

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Analýza vlivu použití datových schránek na činnost orgánů veřejné správy

Analysis of the Impact of Using Data Boxes on Public Administration

Student: Bc. Zuzana Widnicová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Damian Czudek

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Zuzana Widnicová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Analýza vlivu použití datových schránek na činnost orgánů veřejné správy**
Analysis of the Impact of Using Data Boxes on Public Administration

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Elektronizace veřejné správy a změny v doručování
 3. Základní pojmy a právní úprava datových schránek
 4. Datová schránka jako nástroj pro zefektivnění doručování v ČR
 5. Elektronické způsoby doručování v okolních zemích
 6. Zhodnocení fungování datových schránek od jejich zavedení až do současnosti a návrhy de lege ferenda
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

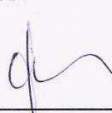
- MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v České republice: Právní a technologické aspekty*. 2. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2012. 464 s. ISBN 978-80-87576-36-6.
SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. akt. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8.
SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem*. Praha: ABF, a.s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-86284-78-1.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

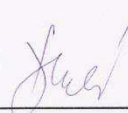
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Damian Czudek**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.
Přílohy č. 1, 2, 3, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 25.4.2014

Luciana Roducan

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Elektronizace veřejné správy a změny v doručování	7
2.1	Proces elektronizace veřejné správy	7
	Přechod na datové schránky v praxi	14
2.2	Doručování a změny s tím spojené	18
2.2.1	Institut doručování dle jednotlivých právních předpisů	19
2.2.2	Doručování prostřednictvím datových schránek	22
3	Základní pojmy a právní úprava problematiky datových schránek	24
3.1	Základní pojmy	24
3.1.1	eGovernment	24
3.1.2	Czech POINT	25
3.1.3	Informační systém datových schránek (ISDS)	26
3.1.4	Datová schránka	26
3.1.5	Datová zpráva.....	27
3.1.6	Autorizovaná konverze dokumentů	27
3.1.7	Elektronická podatelna.....	28
3.1.8	Elektronický podpis	28
3.1.9	Časové razítko	29
3.2	Právní úprava problematiky elektronické komunikace.....	30
3.2.1	Základní normy EU v oblasti elektronických komunikací	30
3.2.2	Základní právní předpisy ČR v oblasti elektronických komunikací	31
4	Datová schránka jako nástroj pro zefektivnění doručování	33
4.1	Druhy datových schránek	33
4.1.1	DS fyzických osob.....	33
4.1.2	DS právnických osob	34

4.1.3	DS orgánů veřejné moci	35
4.2	Užití datových schránek	38
4.2.1	Zřizování datových schránek	39
4.2.2	Znepřístupnění datové schránky	40
4.2.3	Zrušení datové schránky	41
4.3	Provádění úkonů vůči OVM pomocí datové schránky	42
4.4	Jiné způsoby elektronické komunikace	49
5	Elektronické způsoby doručování v okolních zemích	52
5.1	eGovernment v zemích EU	52
5.2	Podoba datových schránek v okolních zemích	54
	Německý De-Mail	54
	Datové schránky na Slovensku	55
6	Zhodnocení fungování datových schránek od jejich zavedení až do současnosti a návrhy de lege ferenda	59
6.1	Statistické údaje k datovým schránkám	59
6.2	Poznatky z praktického užívání datových schránek	63
6.3	Návrhy de lege ferenda	69
7	Závěr	71
	Použité zdroje	73
	Seznam zkratk	78

1 Úvod

Elektronizace veřejné správy je složitý proces, který s sebou nese implementaci spousty zákonů, vyhlášek a nařízení. Smyslem těchto změn a úprav je především zvýšení efektivity veřejné správy jako takové.

Nedílnou součástí procesu elektronizace veřejné správy bylo spuštění pilotního projektu datových schránek v červenci roku 2009 na základě účinnosti zákona č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů. Od tohoto okamžiku existovala v České republice nejen možnost komunikovat s úřady oficiální elektronickou cestou, ale především mohly orgány veřejné správy začít doručovat své dokumenty nikoliv listinnou, ale elektronickou formou.

Obsahem této diplomové práce je popis základních parametrů fungování datových schránek a zhodnocení jejich užívání ve vztahu k veřejné správě necelých pět let od jejich spuštění. Cílem práce je na základě deduktivní analýzy potvrdit či vyvrátit tyto hypotézy:

1. Spuštěním datových schránek se snížila možnost vyhýbání se doručení písemností od orgánů veřejné správy.
2. Datové schránky jsou ekonomicky efektivní, protože se jejím používáním snížily náklady na doručování.

Tyto hypotézy se pokusím potvrdit či vyvrátit v jednotlivých kapitolách mé diplomové práce.

Obsahem druhé kapitoly práce bude popis procesu elektronizace veřejné správy v České republice od devadesátých let až po současnost. V kapitole zmíním záměry několika vlád, které do svých programů elektronizaci veřejné správy začlenily, včetně několika hlavních překážek rozvoje eGovernemntu v ČR. Součástí kapitoly bude také popis spuštění celého projektu datových schránek v praxi. S ohledem na význam datových schránek budu druhou půlku této kapitoly věnovat institutu doručování v několika českých zákonech. Provedu základní srovnání forem a podmínek doručování dle Správního řádu, Daňového řádu a Občanského soudního řádu ve

vztahu k doručování dle zákona č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Obsahem třetí kapitoly budou definice základních pojmů z oblasti elektronizace veřejné správy a datových schránek jako je eGovernment, Czech POINT, Informační systém datových schránek (ISDS), datová schránka, datová zpráva, autorizovaná konverze dokumentů, elektronická podatelna a elektronický podpis. V druhé části kapitoly zmíním všechny důležité české i unijní právní předpisy, které se elektronické komunikace týkají.

Čtvrtá kapitola se bude týkat čistě jen datových schránek a práce s nimi. V úvodu nastíním druhy datových schránek dle subjektu užívání (fyzické osoby, podnikající fyzické osoby, právnické osoby a orgány veřejné moci), dále se budu zabývat užitím datových schránek, možnostmi a zákonnými podmínkami jejich zřízení. Zmíním se také o možnosti znepřístupnění a podmínkách zrušení datové schránky. Druhá část kapitoly bude věnována využití datových schránek ve vztahu ke konkrétním institucím jako například Finanční správa, Česká správa sociálního zabezpečení, obecní úřady, katastrální úřady, či zdravotní pojišťovny. Na závěr kapitoly se také zmíním o jiných formách elektronické komunikace s orgány veřejné moci.

V páté kapitole uvedu základní komparaci rozvoje eGovernmentu v jednotlivých zemích v Evropě a zaměřím se na podobu datových schránek ve dvou sousedních zemích, Německu a na Slovensku. V Německu se obdoba českých datových schránek nazývá De-Mail a na Slovensku elektronické schránky. Provedu srovnání cizích právních úprav s naší a subjektivně zhodnotím výhody a nevýhody tamních podob našich datových schránek.

Šestá kapitola bude zaměřena na hodnocení funkčnosti datových schránek za téměř pět let jejich užívání a nastíní problémy, se kterými se orgány veřejné moci ve vztahu k datovým schránkám setkávají. Obsahem této kapitoly bude zhodnocení ekonomické náročnosti provozu datových schránek. Součástí kapitoly budou také statistické údaje o užívání datových schránek ve vztahu k orgánům veřejné moci.

2 Elektronizace veřejné správy a změny v doručování

Na úvod je žádoucí osvětlit základní pojem, který je pro celou problematiku stěžejní, a tím je veřejná správa. Ta jako samotná je klíčovým pojmem správního práva. Obecně se jí rozumí správa veřejných záležitostí realizovaná jako projev výkonné moci ve státě. Pro tuto výkonnou moc je charakteristické, že se jedná především o moc veřejnou. Jak uvádí Průcha (1994, s.25): „*Veřejnou mocí je nadán v první řadě sám stát a dále touto mocí disponují jím aprobované subjekty dále povolané ke správě veřejných záležitostí.*“ Pro lepší definici pojmu veřejná správa je vhodné rozdělit si jej a nejdříve se zabývat samotným pojmem správa. Stejný význam se obvykle přikládá pojmu administrativa. V obecném chápání ji lze považovat za záměrnou činnost sledující dosažení určitého cíle nebo účelu. Ve veřejné správě je onen kýžený cíl, účel nebo zájem veřejný, jedná se tedy o řízení veřejných záležitostí (tzn. obecních, regionálních, státních, apod.). Na rozdíl od soukromé správy je pro výkon veřejné správy charakteristická jistá omezenost a širší vázanost právem.

Veřejná správa se obvykle dle povahy nositele veřejné moci dělí na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu.¹

Elektronizace veřejné správy je s ohledem na rozvoj informačních technologií neodvratitelným trendem poslední doby. Ať už se jedná o systém, který zefektivní činnost státu jako subjektu práva, ulehčí práci samotným úředníkům, tak v neposlední řadě zlepší komunikaci mezi úředníky a klienty. Elektronizace veřejné správy je náplní programu eGovernmentu, který se postupně implementuje do českého právního řádu a spousta jeho dílčích částí je již v plném provozu.

2.1 Proces elektronizace veřejné správy

Česká republika při vytváření koncepce budování informační společnosti primárně vycházela ze zásad z dokumentů Evropské unie, především potom z Akčního plánu Evropské komise „*Cesta Evropy k informační společnosti*“. Ten byl Komisí vydán již v roce 1994. Zásady, kterými je vládní politika budování informační společnosti vedena, vycházejí ze závěru jedné z pracovních skupin Fóra o

¹SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8.

informační společnosti přijatých na konferenci ve Vídni v roce 1998.² Zde byly definovány tyto klíčové cíle:

- právo na dostupnost veřejných informací,
- široké poskytování veřejných služeb s využitím digitálních technologií a elektronických komunikačních prostředků,
- vytvoření předpokladů spolupráci a komunikaci soukromého a veřejného sektoru,
- dostupnost veřejných informací na základě jejich bezplatného užívání nebo poskytování v takové cenové úrovni, která odráží přiměřeně vynaložené náklady na zpracování a poskytování,
- využívání osvědčených postupů a nástrojů, standardizaci a zajištění informačního zdroje o jejich zavádění a účelnosti aplikace.³

První ucelenou koncepcí České republiky v této oblasti byla strategie *“Státní informační politika-cesta k informační společnosti”*, kterou v květnu 1999 vydala vláda na základě svého usnesení (č. 525 ze dne 31. května 1999). Na svou dobu se jednalo o velmi ambiciózní projekt, který v sobě zahrnoval tři realizační oblasti, a to informatizaci veřejné správy, informační gramotnost a elektronický obchod. Nutno podotknout, že v té době ještě neprobíhal průzkum statistického úřadu o využívání internetu organizacemi veřejné správy. Data o této problematice se začala sbírat až v roce 2004.⁴

První zmínku o aplikaci eGovernmentu v České republice můžeme datovat k roku 1999. V tomto roce byla spuštěna první služba, kterou mohli občané vyřizovat elektronicky prostřednictvím elektronické pošty. Jednalo se o podávání žádostí o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Již v roce 2000 byl do českého právního řádu implementován institut elektronického podpisu, avšak řada úřadů na tuto činnost nebyla připravena, protože neprovozovaly ani elektronické podatelny, jejichž pomocí by bylo možné elektronická podání učinit.

² BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

³ VLÁDA ČR. *Státní informační politika- cesta k informační společnosti*. [online]. Vláda ČR [2.3.2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Telekomunikace a internetová infrastruktura*. [online]. ČZSO [5.2.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/telekomunikacni_a_internetova_infrastruktura

V průběhu let 1999 až 2006 bylo vládou České republiky přijato několik usnesení týkajících se implementace eGovernmentu. Již zmiňovaná koncepce *“Státní informační politika-cesta k informační společnosti”* z roku 1999, byla v roce 2004 nově vzniklým Ministerstvem informatiky přepracována. Ambiciózní strategie byly přehodnoceny a vše vyústilo v březnu roku 2004 schválením *“Státní informační a komunikační politiky”*, jež měla mapovat plány do roku 2006 (dokument je také znám jako e-Česko 2006). Jen pro zajímavost, s přihlédnutím k dnešní době, zmíním pár cílů, kterých mělo být do konce roku 2006 dosaženo:

- pokračování liberalizace telekomunikačního sektoru s cílem zajistit efektivní konkurenční prostředí, které povede ke snížení cen služeb a podpoře investic,
- vybavit postupně čipovými kartami vedoucí a odborné pracovníky veřejné správy,
- dokončit připojení všech vzdělávacích institucí (včetně knihoven) k internetu,
- eliminovat povinnost občana předkládat orgánům veřejné správy dokumenty v listinné podobě, pokud si je mohou orgány veřejné moci mezi sebou poskytovat elektronicky,
- používat elektronická tržiště v celé oblasti veřejné správy pro všechny druhy nákupů v ceně nad 100.000 Kč,
- v oblasti zdravotnictví zajistit elektronické sdílení zdravotnických dat, čipová karta jako průkaz pojištěnce,
- počítačová gramotnost populace by měla být 50% a znalost vedoucích a odborných pracovníků ve veřejné správě minimálně na úrovni ECDL.⁵

Hlavní překážky rozvoje eGovernmentu v období let 1999-2006

Zásadním problémem v aplikaci eGovernmentu v tomto období byla neexistence legislativní úpravy, která by umožnila dostatečný rozvoj on-line služeb. Jednalo se ať už o překážky typu nevyřešených nových nástrojů či institutů, nebo zastaralých organizačně-technických pravidel, které byly v legislativě zakotveny a znemožňovaly tak používat postupy nové, přestože na ně byly příslušné orgány veřejné moci

⁵ MLYNÁŘ, Vladimír. *e-Česko 2006, Státní informační a komunikační politika*. [online]. Ministerstvo informatiky ČR. [9.2.2014]. Dostupné z: <http://si.vse.cz/archive/presentations/2004/e-cesko-2006-statni-informacni-a-komunikacni-politika.pdf>

připraveny technicky i organizačně. V roce 2004 již bylo například 95,8% obecních úřadů připojeno k internetu (viz Příloha 1, tab. 1).

Konkrétně se jednalo o tyto čtyři překážky:

1. Nemožnost sdílení dat mezi jednotlivými registry

Řada právních předpisů nezakládá explicitně elektronickou formu vedení příslušné evidence, i když je ve skutečnosti v elektronické formě vedena. Údaje v nich kolikrát nejsou ani právně závazné. Roztříštěnost míst provádějících registraci, evidenci nebo zápisy do nich je značná. V této době proto nelze jednotlivé evidence vedené orgány veřejné správy považovat za funkční celek.

2. Neexistence jediného bezvýznamového identifikátoru osoby

Pro identifikaci osoby se v převážné míře používá rodné číslo, které ovšem není bezvýznamovým identifikátorem. Obsahuje datum narození, v některých případech určení pohlaví či dokonce místo narození (u některých ročníků). Ministerstvo informatiky proto usilovalo o vznik bezvýznamového identifikátoru osoby, který by sám o sobě neměl žádný význam a byl by unikátní a neměnný v čase. Jednalo by se o jeden z referenčních údajů v rámci základních registrů, bez kterých by neměla být práce na registru obyvatel započata.⁶

3. Nerovnoprávnost listinné formy dokumentu s formou elektronickou

Český právní řád v dané době rozlišoval dokumenty v listinné a elektronické podobě. Pokud daný právní předpis stanovil, že úřady vydávají písemnosti pouze v listinné podobě, není zde prostor pro rozvoj eGovernmentu. Nelze je použít jako přílohy k jednotlivým procesním podáním při elektronické komunikaci s úřady.

⁶ Pozn. Bezvýznamové identifikátory byly skutečně zavedeny až v roce 2010. Pro každý registr má občan vygenerováno jiné číslo, pod kterým je v něm veden. Hlavním důvodem je ochrana osobních údajů. Jednotlivý úředník může o dané osobě zjistit pouze ty informace, na které má ze zákona právo. Jednotlivé propojení bezvýznamových identifikátorů pak může provádět pouze Úřad na ochranu osobních údajů.

4. Nedostatečné vedení elektronických spisů a elektronické spisové služby

Spisy jsou v této době vedeny převážně v listinné podobě. Vznikají tak problémy při práci s nimi, oběhem a dochází i k jejich ztrátám. Dochází tak ke značně neefektivnímu vedení celého řízení.⁷

V roce 2006 provedl Český statistický úřad šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci. Ze statistik například vyplynulo, že přes 40% uživatelů internetu má zájem o služby eGovernmentu, ale pouze 30% uživatelů internetu je využívá. Česká republika tím výrazně zaostávala za ostatními členskými zeměmi Evropské unie. I přes relativně velký zájem o eGovernment neměla více než polovina populace České republiky žádné zkušenosti s využíváním internetu a pokročilou znalost práce s internetem přiznávalo pouze 3,6% obyvatel. Hlavní důvod, který respondenti uvedli jako překážku pro práci s internetem, byly vysoké ceny internetového (i nízkorychlostního) připojení.⁸

Usnesení vlády č. 1085 ze dne 20. září 2006

Za další klíčový dokument, který opět posunul budování informační společnosti dál, bylo usnesení vlády č. 1085 z 20. září roku 2006. V tomto usnesení byl schválen „*Soubor opatření pro urychlení rozvoje eGovernmentu v České republice*“. Součástí tohoto usnesení bylo také vyhlášení státní zakázky na vybudování struktury univerzálních kontaktních míst veřejné správy Czech POINT.

Usnesení je rovněž základním dokumentem, ze kterého vycházejí veškerá další legislativní a organizační opatření, které umožňují použití dokumentů v digitální podobě i v případech, kdy bylo možné do té doby používat výlučně listinnou podobu dokumentů. Tímto byly vytvořeny předpoklady pro přijetí opatření za účelem vytvoření účinného legislativního rámce pro vedení elektronické spisové služby.⁹

Usnesením vlády č. 1085 z roku 2006 byly také vytvořeny podmínky pro realizaci filozofického záměru elektronické komunikace mezi fyzickými nebo právníckými osobami a veřejnou správou prostřednictvím datových schránek.

⁷ Pozn. Povinné vedení spisové služby v elektronické podobě bylo zavedeno zákonem č.190/2009 Sb., kterým se měnil zákon č.499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona musely všechny orgány vést povinně spisovou službu v elektronické podobě nejpozději od 1.7.2010.

⁸ Pozn. V roce 2009 bylo 49% domácností ČR připojeno k internetu a v roce 2013 už se jednalo celkem o 69% domácností. Zdroj: veřejná databáze ČSÚ dostupná z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_technologie_pm

⁹ Pozn. Jak již bylo zmíněno v poznámce výše.

Posledním úkolem, který obdrželo Ministerstvo informatiky společně s Ministerstvem vnitra prostřednictvím tohoto usnesení, bylo zahájení prací na klíčovém úkolu zefektivnění činnosti veřejné správy a její uživatelské vstřícnosti na základě sdílení údajů pomocí centrálních registrů veřejné správy.¹⁰

Změny k 1. červenci 2009

Dne 1. července 2009 nabyl účinnosti zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, zákon č. 301/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, a zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.¹¹ Ke stejnému datu již nabyl účinnosti také zákon č. 190/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Ve Sbírce zákonů byly rovněž publikovány prováděcí předpisy k zákonu č. 300/2008 Sb. a zákonu č. 499/2004 Sb. Konkrétně se jednalo o vyhlášku č. 191/2009 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, vyhlášku č. 192/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, vyhlášku č. 193/2009 Sb., o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů a vyhlášku č. 194/2009 Sb., o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek.

Tímto datem, 1. červencem 2009, byl naostro spuštěn provoz datových schránek. Ještě před ním bylo 7. května 2009 podepsáno společné memorandum zástupců Ministerstva vnitra a Svazu měst a obcí České republiky o spolupráci při společné podpoře implementace eGovernmentu. Obsahem memoranda byl také závazek vybudování eGon Center v krajích a obcích s rozšířenou působností, která poskytnou základní technologickou infrastrukturu a budou plnit také funkci vzdělávacích a administrativních center.

¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA. *Zákon o eGovernmentu*. [online]. MV ČR [9.3.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ega-cili-zakon-o-egovernmentu.aspx>

¹¹ Pozn: Jednalo se o tzv. *souhrnnou novelu OSŘ*, o které bude podrobněji pojednávat kapitola 2.2 *Doručování a změny s tím spojené*.

Změny k 1. červenci 2010

Dalším významným zákonem, který posunul proces implementace eGovernmentu a tím završil základní procesy při elektronizaci státní správy, je přijetí zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech. Pro fungování základních registrů byly také nutné změny dalších legislativních předpisů, které byly ošetřeny zákonem č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech. Přijetím těchto dvou zákonů, které nabýly účinnosti od 1. 7. 2010, vzniklo právní prostředí, v němž mohly základní registry fungovat.

Původní záměr byl takový, že 1. července 2010 měl být spuštěn pilotní provoz s ročním testovacím obdobím a do ostrého provozu měly být základní registry spuštěny 1. července 2011. Nakonec bylo vše odloženo a v ostrém provozu spuštěno přímo až 1. července 2012.

V současné době existují čtyři základní registry a to:

- *Registr obyvatel (ROB)* – obsahuje aktuální referenční údaje o občanech Česka, cizincích s povolením k pobytu nebo cizincích, kterým byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana formou azylu,
- *Registr osob (ROS)* – obsahuje údaje o právnických osobách, podnikajících fyzických osobách nebo orgánech veřejné moci,
- *Registr územní identifikace, adres a nemovitostí* – obsahuje údaje o základních územních prvcích, např. území států, krajů, obcí nebo částí obcí, parcel, ulic,
- *Registr práv a povinností* – obsahuje údaje o působnosti orgánů státní moci, právech a povinnostech osob.

Spuštění základních registrů (především ROB a ROS) značně ulehčilo fungování veřejné správy, protože pracovníci v nich naleznou všechny potřebné informace o požadovaných FO nebo PO.

Přechod na datové schránky v praxi

Proces ostrého spuštění datových schránek byl pro mnohé značně rychlý a nepřipravený. V červenci 2009 se na Ministerstvo vnitra hrnula spousta stížností o nefunkčnosti a zmatečnosti při práci s datovou schránkou. Mnohé stížnosti z velké většiny vyplývaly spíše z neznalosti a nedostatečné informovanosti o funkcích a provozu datových schránek.

Snažila jsem se zpětně vyhledat úkony, které Ministerstvo vnitra činilo před spuštěním DS, aby dostatečně informovalo a zaškolilo úředníky i běžné občany, kteří přijdou s DS do styku.

Kde nalézt potřebné informace?

Existuje spousta oficiálních aktualizovaných serverů, které se datovými schránkami zabývaly již při jejich spuštění a zabývají se dodnes. Zde je jejich přehled:

- www.datovechranky.info – oficiální webová stránka datových schránek zřizována a provozována Ministerstvem vnitra ve spolupráci s Českou poštou. Přehledné rozdělení informací dle subjektů, které DS používají (FO, podnikající FO, PO, OVM). Stránka nabízí aktuální statistiky, informace o provozních odstávkách systému, doplňkových službách apod.,
- <http://www.mvcr.cz/datove-schranky.aspx> - oficiální stránka Ministerstva vnitra, která nabízí stručné informace o DS, právní předpisy, které se problematiky týkají apod. Informace zde nejsou zdaleka tak obsáhlé a aktualizované jako u předešlé webové stránky, jedná se spíše o zevrubné základní informace,
- www.czechpoint.cz – oficiální stránky zřizované Ministerstvem vnitra přináší informace o jednotlivých kontaktních místech, kde je možno například zřídit datovou schránku, požádat o její zřízení, znepřístupnění, přidat pověřenou osobu k datové schránce či provést autorizovanou konverzi dokumentů.

Nejen Ministerstvo vnitra či Česká pošta informuje o užívání DS. Existuje i několik příspěvkových organizací či právnických osob, které se zabývají především školením uživatelů DS. Jedná se například o:

- *www.institutpraha.cz* – webové stránky Institutu pro veřejnou správu Praha, státní příspěvkové organizace Ministerstva vnitra, nabízí především seznam mnoha školení, kterých se mohou úředníci účastnit. Tento institut také poskytuje jiným městům centrální bezplatné eLearningové výukové prostředí.
- *www.egovernment.cz* – webové stránky magazínu eGovernment, který také nabízí řadu školení týkající se této problematiky. Výhodou této společnosti je, že veškeré prezentace z konaných školení zveřejňuje na svých webových stránkách a široká veřejnost může zevrubně nahlédnout do obsahu konaného školení.

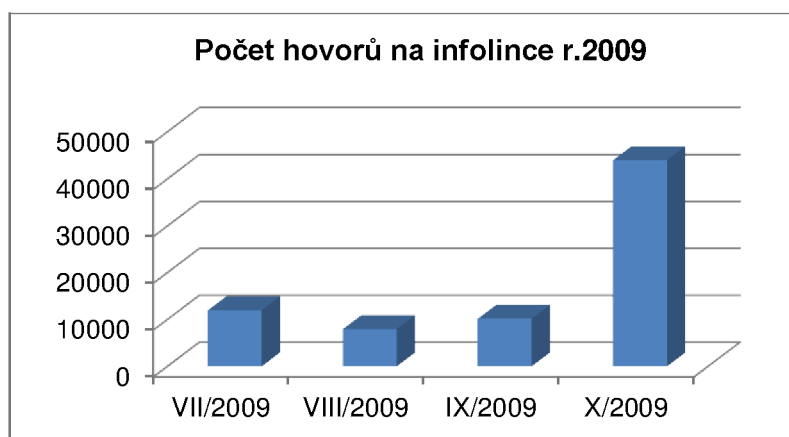
V současné době existuje několik společností, které pořádají školení datových schránek akreditované Ministerstvem vnitra. Mimo již výše uvedeného Institutu pro veřejnou správu Praha či Magazínu eGovernment se jedná například o S-COMP Centre CZ, s.r.o., Computer Help, s.r.o. nebo CZ.NIC, z.s.p.o..

Ceny jednotlivých kurzů se liší v závislosti na délce a obsahu, obecně se ale pohybují v rozmezí od 500 Kč do 3500 Kč.

Kromě webových stránek a školení byla pro dostatečnou informovanost spuštěna také *ePoradna*, kterou spravuje Česká pošta. Klienti se mohou se svými dotazy obrátit na *datoveschranky@cpost.cz*, kde by jim mělo být do několika dní na dotaz odpovězeno. Bohužel komplikovanější dotazy jsou zodpovídaný pouze stručnou citací zákona, popřípadě ISDS. Proto je v případě dotazu lepší využít služeb *infolinky* (270 005 200), která je dostupná v pracovních dnech mezi 8:00-18:00.

Níže uvádím graf počtu hovorů na infolince v několika měsících po spuštění datových schránek.

Graf 3.1 Počet hovorů na infolince r. 2009

Zdroj: www.mvcr.cz/soubor/prezentace-ds-18-11-pdf.aspx, vlastní zpracování

Nedílnou součástí informovanosti a koordinace při zavádění datových schránek a eGovernmentu vůbec byla a stále jsou *eGon Centra* při krajských úřadech a všech obcích s rozšířenou působností. Jedná se o koordinační místa zřizována Ministerstvem vnitra, která školí úředníky. Většina finančních prostředků na provoz eGon Center plyne z Evropského sociálního fondu a Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost.

DEMO verze

Měsíc před spuštěním datových schránek (1. 6. 2009) byla na stránkách www.czebox.cz spuštěna demoverze datových schránek. Pokud některý subjekt chtěl této služby využít, mohl bezplatně požádat o přístupový kód na adrese demo@datoveschranky.info. V únoru roku 2011 byla tato možnost zrušena a nahrazena novou.¹²

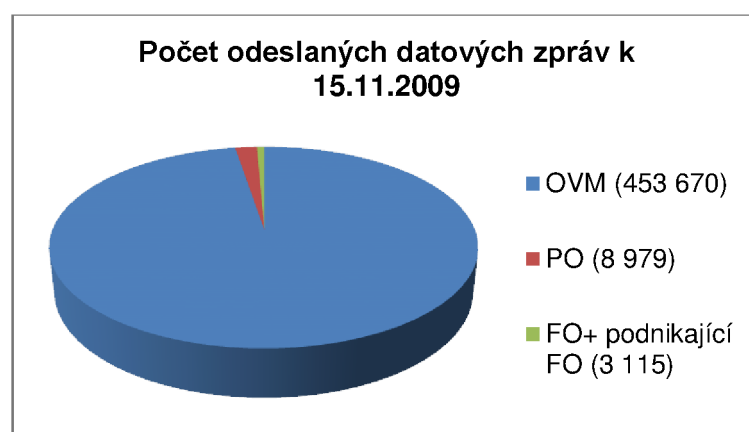
Počátek ostrého provozu datových schránek

V půlce listopadu 2009 vydala Česká pošta spolu s Ministerstvem vnitra oficiální prohlášení s údaji o počátečním provozu DS. Nutno dodat, že to bylo pouze 2 týdny po faktickém startu DS, kdy většina PO, OVM a dobrovolné FO již měly mít doručeny přístupové údaje ke své DS a měly tak možnost poprvé se do datové schránky přihlásit a pracovat s ní.

¹² Pozn: V současné době lze o demoverzi požádat přímo na stránkách www.datoveschranky.info vyplněním formuláře nebo využít rovnou, bez nutnosti předchozí registrace, interaktivního průvodce na stránce <http://www.isdstest.cz>.

Po dvoutýdenním ostrém provozu bylo zřízeno celkem 371 460 DS¹³ a z celkového počtu 465 764 odeslaných datových zpráv bylo 88,7% doručeno přihlášením uživatele do datové schránky, 1,45 % doručeno fikcí a 9,85% čekalo ve schránce na doručení přihlášením nebo fikcí.¹⁴ Zajímavým údajem je počet dobrovolně zřízených DS u FO a podnikajících FO, kdy počet FO, které si schránku dobrovolně zřídilo (8 669), téměř třikrát převyšuje počet podnikajících FO s DS (3 307).

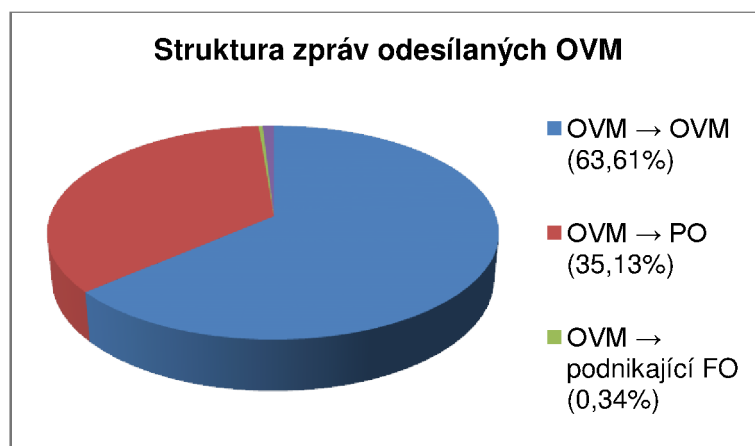
Graf 3.2 Počet odeslaných datových zpráv k 15. 11. 2009

Zdroj: : www.mvcr.cz/soubor/prezentace-ds-18-11-pdf.aspx, vlastní zpracování

Z daného grafu vyplývá, že drtivá většina odeslaných zpráv je od Orgánů veřejné moci. Další graf naznačuje strukturu zpráv odesílaných Orgány veřejné moci, tedy kam posílaly OVM zprávy nejčastěji.

Graf 3.3 Struktura zpráv odesílaných OVM

Zdroj: : www.mvcr.cz/soubor/prezentace-ds-18-11-pdf.aspx, vlastní zpracování

¹³Pozn: Aktuální stav k 30. 3. 2014 je celkem 582 350 zřízených datových schránek.

¹⁴Pozn: K datu vydání statistik neuběhlo 10 dní od odeslání zprávy.

Z grafu 3.3 je patrné, že většinu zpráv adresují OVM jiným OVM (např. ministerstva krajským úřadům, policie soudům apod.).

Největším problémem, se kterým se OVM při náběhu DS setkávaly, byla nedostatečná technická vybavenost. Spousta obecních úřadů či soudů bojovala s nedostatkem kvalitních počítačů, skenerů či nedostatečnou kapacitou serverů. Drtivá většina organizací veřejné správy měla již v té době přístup na internet (v roce 2009 to bylo 99,4% obecních úřadů, viz Příloha 1, tab. 1). Dle tehdejšího předsedy soudcovské unie Tomáše Lichovníka nebyly výjimkou například soudy, které měly rychlost připojení k internetu 2MB a to muselo vystačit pro 60 zaměstnanců.¹⁵

Ministerstvo vnitra počítalo s častými dotazy k dotacím na výpočetní techniku, proto přímo do své brožury *Argumentář ISDS* (vydaný 23. 7. 2009) k problematice dotací uvedlo: „*Dotace k datovým schránkám nejsou, k použití datové schránky je potřeba obyčejný počítač, webový prohlížeč a připojení na internet. Dotace se poskytují pouze obcím na zřízení kontaktního místa Czech POINT, která je možné využít i pro provoz datových schránek. Z tohoto dotačního titulu je možné získat částku ve výši 85 000 Kč.*“

2.2 Doručování a změny s tím spojené

Doručování je procesní úkon vedený od orgánů veřejné moci v rámci určitého řízení. Druh doručování je způsob, jakým se má účastník řízení seznámit s určitou písemností.

Institut doručování s sebou nese spoustu pravidel, které se liší typem zákona, podle kterého k doručování dochází (SŘ, DŘ, OSŘ, zákon č. 300/2008 Sb.).

V souvislosti s doručováním je potřeba zmínit tzv. *souhrnnou novelu* Občanského soudního řádu, která nabyla účinnosti 1. července 2009. Právě tato novela mimo jiné zcela změnila pořadí způsobu doručování, kdy zavedla zákonnou prioritu doručení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky před, do té doby převažujícím, doručením prostřednictvím doručujícího orgánu.¹⁶ Ke složité situaci v oblasti doručování před přijetím novely se vyjádřil i prof. Vladimír Smejkal ve

¹⁵POKORNÝ, Marek. Na soudech první den kolabovaly počítače. A může se to opakovat. *Hospodářské noviny*. 2009, č. 212, s. 3. ISSN 0862-9587.

¹⁶SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem*. 1. vyd. Praha: ABF, a.s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-86284-78-1.

svém článku z roku 2007. „*Truchlivý stav vymahatelnosti práva v České republice je dán mimo jiné i neskutečnými problémy okolo doručování účastníkům řízení, zejména v případech, kdy některý z nich nemá zájem, aby mu bylo doručeno.*“¹⁷

Mezi hlavní obsahové změny souhrnné novely tedy patřilo:

- doplnění dvou nových způsobů doručování (prostřednictvím datové schránky a účastníka řízení nebo jeho zástupce),
- změna zákonného pořadí způsobu doručování (prioritně do datové schránky),
- princip povinné doručovací adresy kompenzovaný rozšířením možnosti volby adres pro doručování ze strany účastníka,
- sjednocení lhůt pro uložení a vznik fikce doručení (10 dnů),
- nový institut *vhození do schránky*¹⁸,
- omezení možnosti vyslovení neúčinnosti doručení kvalifikovaným důvodem,
- sladění doručovacích postupů se správním a daňovým řádem.¹⁹

Správní, daňový i občanský soudní řád řeší celkem složitě způsoby doručování (správním orgánem, policií, pomocí držitele poštovní licence). Definuje problematiku opakovaného pokusu o doručení, nutnost uložení písemností v případě nezastižení, apod. Zavedení institutu doručování pomocí datových schránek ulehčuje celý proces.

2.2.1 Institut doručování dle jednotlivých právních předpisů

Doručování dle správního řádu

Dle správního řádu, zákona č.500/2004 Sb., je správní řízení definováno jako „*postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci*

¹⁷ SMEJKAL, Vladimír. Jednotný zákon o podávání a doručování? *Právní rádce*. 2007, č.10, s.4-9. ISSN 1210-4817.

¹⁸ Pozn: Platí pouze pro obyčejná psaní, ne při doručování do vlastních rukou. „*Nezastíhl-li doručující orgán adresáta písemnosti, vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky; písemnost se považuje za doručenou vhozením do schránky, datum vhození vyznačí doručující orgán na doručence a na písemnosti.*“ Zákon č.7/2009 Sb., kterým se mění zákon č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, §50 odst. 1

¹⁹ KORBEL, František a Dana PRUDÍKOVÁ. Změny v systému doručování po 1. červenci 2009. *Právní rozhledy*, XVII., 2009, č. 17, mimořádná příloha, s. 1-12. ISSN 1210-6410.

zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.“

Nedílnou a mnohdy rozhodující součástí správního řízení je forma a způsob doručení dokumentů. Tomuto se věnují §19 - §26 správního řádu, dále jen SŘ.

Dle SŘ písemnost doručuje ten orgán veřejné moci, který ji vyhotovil a doručuje ji pomocí veřejné datové sítě do datové schránky. Pokud nelze písemnost takto doručit, může ji v zákonem stanovených případech doručit správní orgán sám prostřednictvím obecního úřadu nebo policejního orgánu příslušného podle místa doručení.

Dalším způsobem doručení je varianta pomocí držitele poštovní licence, u nás nejčastěji České pošty, s.p., na adresu, jež účastník sdělil v řízení jako kontaktní. Dle §59 (předvolání) a §72 (oznamování rozhodnutí) se písemnosti doručují do vlastních rukou, v jiných případech o tom rozhoduje oprávněná úřední osoba, popřípadě tak stanoví zvláštní zákon.

Pokud je adresát písemnosti osobou s neznámou neznámého pobytu nebo sídla, nebo pokud se adresátovi opakovaně nedaří písemnost doručit, popřípadě je adresát neznámý, zákon umožňuje doručit písemnost veřejnou vyhláškou.

Úřad na své úřední desce, která musí být neustále přístupna i dálkově (webové stránky), vyvěsí písemnost včetně data, kdy byla vyvěšena. Po 15 dnech od zveřejnění na úřední desce se písemnost považuje za doručenou (dle OSŘ je písemnost doručena již po 10 dnech).

Doručování dle daňového řádu

Daňový řád, přesněji zákon č.280/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen DŘ), se doručováním zabývá v §39- §51. Dle DŘ správce daně doručuje písemnosti buďto přímo při ústním jednání nebo jiném úkonu, nebo elektronicky. Pokud nejsou tyto varianty možné, až poté následuje možnost doručení buďto provozovatelem poštovních služeb, úřední osobou k tomu oprávněnou nebo jiným oprávněným správním orgánem.

Písemnost je dle DŘ nutno doručit do vlastních rukou tehdy, pokud je datum doručení rozhodné pro počátek běhu lhůty, nebo takto určil zákon, popřípadě správce daně.

DŘ v §42 jasně definuje, že pokud má osoba, které má být písemnost doručena, zřízenou datovou schránku, doručování se řídí jiným právním předpisem, konkrétně zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Toto ustanovení je shodné se SŘ.

Stejně jako SŘ i DŘ specifikuje rozdíl v doručování fyzickým a právnickým osobám. Komparací obou předpisů jsem došla k závěru, že v těchto paragrafech nejsou žádné rozdíly.

Co se týče účinků doručení (§47 DŘ), jsou obdobné jako u správního řádu. Písemnost, je-li zasílána do vlastních rukou, se považuje za doručenu datem převzetí zásilky, v případě nezastižení 10. dnem od odeslání. Pokud uběhne lhůta pro uložení zásilky, poskytovatel poštovních služeb vhodí písemnost i přesto do schránky, pokud to adresát, orgán veřejné moci nebo zákon předem nevyloučil. Jinak se písemnost vrací zpět orgánu veřejné moci, který písemnost odeslal, v případě DŘ správci daně.

Doručování podle občanského soudního řádu

Občanský soudní řád (OSŘ) pojednává o doručování v §45- §50 zákona č.99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Dle OSŘ se písemnost primárně doručuje při jednání nebo jiném soudním úkonu. Poté je použita datová schránka a při neúspěšném doručení je písemnost doručena prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníka řízení. V OSŘ je navíc uvedeno, že přijetí datové zprávy je potřeba potvrdit do 3 dnů zasláním potvrzující zprávy s elektronickým podpisem. Jinak je písemnost považována za nedoručenou.²⁰

V OSŘ jsou také přesně specifikovány doručující orgány a to soudní doručovatelé, orgány Justiční stráže, soudní exekutoři a provozovatelé poštovních služeb.²¹

²⁰ „Při doručování písemnosti podle § 46 odst. 2 soud adresáta vyzve, aby doručení potvrdil soudu do 3 dnů od odeslání písemnosti datovou zprávou podepsanou jeho uznávaným elektronickým podpisem.“ Zákon č.99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, §47, odst. 2

²¹ SVOBODA, K., M. SUK a P. ZEMAN. *Doručování v soudním řízení*. Praha : Linde Praha, 2009. 267 s. ISBN 978-80-777-5.

2.2.2 Doručování prostřednictvím datových schránek

Doručování dokumentů prostřednictvím datových schránek se řídí podle §17 zákona č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Odstavec 1 tohoto zákona říká: *„Umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě. Doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí.“* Lze říci, že v praxi se veškeré datové zprávy odesílané datovou schránkou řídí tímto zákonem, nikoliv správním, daňovým ani občanským soudním řádem. Jedná se tedy o kolizní právní normu, kde má zvláštní úprava přednost před normou obecnější, subsidiární (lex specialis derogat generali).

Dokument, který byl dodán do datové schránky, se považuje za doručený okamžikem, kdy se oprávněná osoba do dané datové schránky přihlásí. Pokud se osoba nepřihlásí do datové schránky po dobu 10 dnů od odeslání dokumentu, ten se bere za doručený (dochází k tzv. fikci doručení). Toto ustanovení neplatí v případech, kdy jiný právní předpis vylučuje náhradní doručení.²²

I v listinné formě doručení platí fikce doručení (stejně jako u datových schránek je to 10 dní ode dne, kdy byla odeslána). V tomto případě lze dle §24, odst. 2 správního řádu požádat o neplatnost okamžiku doručení, pokud adresát prokáže dočasnou nepřítomnost nebo jiný závažný důvod. Tohoto ustanovení lze použít i při doručování do datové schránky a to na základě §17 odst. 5.²³ V těchto případech se posouvá začátek pro počítání lhůty, která se k doručenému dokumentu váže.

²² V roce 2011 řešily soudy zajímavý případ, kdy osobě, která měla zřízenou datovou schránku, poslal soud předvolání nikoliv datovou schránkou, jak v tomto případě ukládá zákon, ale doporučeným dopisem. Dotyčný si dopis nevyzvedl a k soudu nedorazil. Po několika dnech ho zadržela policie. Dotyčný byl propuštěn až po několika výsleších, kde argumentoval tím, že v jeho případě chyboval soud, protože měl povinnost poslat mu předvolání k soudu datovou schránkou a nikoliv doporučeným dopisem. Na základě této kauzy se vznesla otázka nad fikci doručení v případě chybného způsobu doručení. Ministerstvo vnitra vydalo k této věci stanovisko, že vzhledem k tomu, že tuto problematiku zákon neřeší, neměla by být v případě chyby OVM fikce doručení uplatňována a v tomto případě by policie neměla právo dotyčnou osobu zadržet. Konečné slovo má ale v těchto případech soud, který rozhodne o účinnosti fikce v případě chybování ze strany OVM nebo ne.

²³ „Osoba, pro niž byla datová schránka zřízena, může za podmínek stanovených jiným právním předpisem žádat o určení neúčinnosti doručení podle odstavce 4.“ Zákon č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokument, §17, odst. 5

S dnešní rozšířeností přístupu k internetu je ovšem daleko jednodušší dokázat, že subjekt nebyl k zastížení na určité adrese, než že neměl možnost přihlásit se do datové schránky.

Doručení dokumentu do datové schránky má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou.

V zákoně je stanovena výjimka (dle odstavce 7, §17), kdy se nepoužije komunikace prostřednictvím datových schránek mezi orgány veřejné moci. Jedná se o případy, kdy je z bezpečnostních důvodů mezi těmito orgány zavedena jiná forma elektronické komunikace.

Jedním z hlavních důvodů zavedení datových schránek bylo snížení možnosti vyhýbání se doručení určitého dokumentu. V SŘ i DŘ je zavedena možnost nahlásit v rámci řízení adresu pro doručení písemností (tzv. kontaktní adresu). Nemusí se jednat ani o místo bydliště nebo sídlo firmy. Pokud subjekt nahlásí adresu pro doručování v rámci daného řízení, OVM přednostně doručuje na tuto adresu, která může být zcela smyšlená. Až v případě neúspěšného doručení se použije adresa jiná (sídlo firmy u PO, adresa z informačního systému evidence obyvatel u FO apod.). Adresáti tak měli možnost záměrně se vyhýbat doručení písemností. Právníkové osoby mají mimo jiné povinnost hlásit změnu sídla, ta se na základě hlášení objevuje ve veřejně přístupných rejstřících. Častokrát dochází v praxi k situacím, že na jedné adrese sídlí více PO, nebyly výjimkou případy, kdy byla jedna kancelář oficiálním sídlem i deseti společností. Ty na adresách fakticky vůbec nepůsobily a nebylo jim tak možno žádnou písemnost doručit. V tomto případě je zavedení datových schránek velkým posunem k zamezení vyhýbání se doručování písemností. Obzvláště je tento institut úspěšný ve vztahu k PO, které mají datové schránky zřízené ze zákona povinně a přednostně se do nich proto doručuje.

Na základě zjištěných poznatků lze potvrdit hypotézu *“Spuštěním datových schránek se snížila možnost vyhýbání se doručení písemností od orgánů veřejné správy.”*

Opačná forma komunikace, od FO (PO) k OVM, je podrobněji popsána v kapitole 4.3 *Provádění úkonů vůči OVM pomocí datové schránky.*

3 Základní pojmy a právní úprava problematiky datových schránek

Obsahem této kapitoly bude vysvětlení několika pojmů, které se k datovým schránkám vážou a nastiňují tak jejich faktické fungování a provoz.

3.1 Základní pojmy

3.1.1 eGovernment

Tento výraz v češtině natolik zdomácněl, že k němu v podstatě neexistuje český ekvivalent. Jedná se o elektronickou správu věcí veřejných či vládnutí nebo vláda.²⁴ Definování samotného pojmu se různí ve srovnání různých autorů, podstata ale zůstává povětšinou zachována stejná. Například Štědroň (2007, s. 12) definuje eGovernment jako sérii procesů umožňujících výkon veřejné správy a uplatňování občanských práv a povinností fyzických a právnických osob, realizovaných elektronickými prostředky. Cílem je rychlejší, spolehlivější a levnější poskytování služeb veřejné správy nejširší veřejnosti a zajištění větší otevřenosti veřejné správy ve vztahu ke svým uživatelům (občanům). Evropská komise ve svém materiálu eGovernment Action Plan 2011-2015 pojem vymezuje jako použití nástrojů a systémů, které jsou zde díky informačním a komunikačním technologiím, pro poskytování lepších veřejných služeb občanům a podnikům.²⁵

V České republice zaštiťuje eGovernment Ministerstvo vnitra, které pro lepší pochopení veřejnosti zvolilo symbolem eGovernmentu postavičku, jež pojmenovalo eGON. V přeneseném významu vyjadřuje živý organismus, kde vše se vším souvisí a fungování jednotlivých částí se navzájem podmiňuje. Existenci a životní funkce eGONa zajišťují:

- *Prsty*: Czech POINT - soustava snadno dostupných kontaktních míst,
- *Oběhová soustava*: KIVS – Komunikační infrastruktura veřejné správy, zajišťující bezpečný přenos dat,
- *Srdce*: Zákon o eGovernmentu - zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi č.300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů,

²⁴ DUBSKÝ, Zbyněk. *Veřejná správa v EU. Dobrá správa a e-governance*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007. 55 s. ISBN 978-80-7044-908-0.

²⁵ EUROPEAN COMMISSION. *European eGovernment Action Plan 2011-2015*. [online]. European Commission [2.2.2014]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/european-egovernment-action-plan-2011-2015>

- *MozeK*: Základní registry veřejné správy- bezpečné a aktuální databáze dat o občanech a státních i nestátních subjektech.²⁶

3.1.2 Czech POINT

Zkratka Czech POINT vyjadřuje Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál. V praxi se jedná o kontaktní místa veřejné správy, které byly veřejnosti nabídnuty od roku 2007, v podobě, jaké je známe dnes od 1. července 2008. Prostřednictvím těchto kontaktních míst lze činit podání správním orgánům (v rozsahu a za podmínek stanovených jinými právními předpisy). Dle zákona č.365/2000 Sb. o ISVS, ve znění pozdějších předpisů, jsou kontaktními místy veřejné správy notáři, krajské a obecní úřady, matriční úřady, pobočky České pošty, Hospodářské komory ČR, české zastupitelské úřady v zahraničí a také e-shop prostřednictvím webových stránek www.czechpoint.cz.²⁷

Pokud je příslušný subjekt definován jako kontaktní místo veřejné správy, plní jednotně a v plném rozsahu veškeré úkoly kontaktního místa veřejné správy, což vyplývá přímo z definice tohoto výkonného prvku. Naopak žádným právním předpisem není stanoveno, že by měl být vymezen okruh kontaktních míst, které by vykonávaly pouze vymezený rozsah úkonů. Z podstaty věci mají tato kontaktní místa umožňovat všeobecnou dostupnost služeb veřejné správy.²⁸

Czech POINTy v současné době nabízejí např. tyto služby: výpis z katastru nemovitostí, obchodního rejstříku, živnostenského rejstříku, rejstříku trestů, přijetí podání podle živnostenského zákona (§ 72), výpis z bodového hodnocení řidiče apod. Konkrétně s datovými schránkami lze prostřednictvím agend ISDS na kontaktních místech Czech POINTu zajistit zřízení datové schránky (na základě vyplněné žádosti a předložení občanského průkazu), opětovné obnovení datové schránky, přidání pověřené osoby, zneplatnění přístupových údajů či znepřístupnění datové schránky. Naopak zde není možné zjistit stav doručení přístupových údajů prostřednictvím České pošty (kdy byly zaslány, či na jakou adresu). Informace tohoto typu je možné získat pouze na Infolince datových schránek.²⁹ Kontaktní místa jsou

²⁶ MINISTERSTVO VNITRA. *Egon jako symbol eGovernmentu – moderního, přátelského a efektivního úřadu*. [online]. Ministerstvo vnitra [2.2.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/egon-93.aspx>

²⁷ MINISTERSTVO VNITRA. *Egon jako symbol eGovernmentu – moderního, přátelského a efektivního úřadu*. [online]. Ministerstvo vnitra [2.2.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/egon-93.aspx>

²⁸ BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

²⁹ Czech POINT. *Datové schránky* [online]. Ministerstvo vnitra [7.2.2014]. Dostupné z: <http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/389>

také hojně využívána pro zajištění autorizované konverze dokumentů (viz podkapitola 3.1.6).

V současné době je v České republice Czech POINT dostupný na více než 7100 místech a za 7 let své existence vydal přes 10 a půl milionů výstupů. Nejčastěji je využíván pro výpis z rejstříku trestů (celkem 36%).³⁰

Pro orgány veřejné správy (např. obecní úřady) je výhodou, pokud jsou současně i kontaktním místem Czech POINT. Klienti tak mohou vyřídit několik záležitostí současně na jednom místě.

3.1.3 Informační systém datových schránek (ISDS)

Dle §14 odst. 1 zákona č.300/2008 Sb., je ISDS definován jako informační systém veřejné správy, který obsahuje informace o datových schránkách a jejich uživatelích a slouží pro výkon veřejné správy. Provozovatelem informačního systému veřejné správy je zpravidla jeho správce nebo jím pověřený subjekt. Provozovatelem ISDS je ze zákona výlučně držitel poštovní licence, tedy Česká pošta. Té také ze zákona náleží odměna za poskytování těchto služeb. Náklady spojené s provozováním ISDS hradí stát ze státního rozpočtu.

Informační činností se v tomto případě rozumí získávání a poskytování informací, reprezentace informací daty, shromažďování, vyhodnocování a ukládání dat na hmotné nosiče a uchovávání, úprava, pozměňování, vyhledávání, předávání, šíření, výměna, zpřístupňování, blokování a likvidace dat ukládaných na hmotných nosičích.³¹

3.1.4 Datová schránka

Dle § 2 zákona č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, je datová schránka definována jako elektronické úložiště, které je určeno k

- a) doručování orgány veřejné moci,
- b) provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci,
- c) dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.

³⁰ Czech POINT. *Aktuální statistiky Czech POINT* [online]. Ministerstvo vnitra [7.3.2014]. Dostupné z: <http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/488>

³¹ BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

Datová schránka není archivem doručovaných dokumentů, datová zpráva je ve schránce k dispozici pouze 90 dnů. Datová schránka není ani ekvivalentem elektronické pošty.

Cílem zavedení institutu datových schránek je přiblížení orgánu veřejné moci občanovi prostřednictvím elektronických nástrojů, zefektivnění komunikace mezi občanem a orgánem veřejné moci a komunikace mezi orgány veřejné moci navzájem.³²

3.1.5 Datová zpráva

Dokumenty dodávané nebo doručované prostřednictvím datové schránky mají formu datové zprávy. Dle zákona č.300/2008 Sb. se datovou zprávou rozumí elektronická data, která lze přenášet prostředky pro elektronickou komunikaci a uchovávat na záznamových médiích používaných při zpracování a přenosu dat elektronickou formou. Dle ISDS tvoří datovou zprávu obálka a obsah datové zprávy, který může mít jednu nebo více příloh. Maximální možná velikost datové zprávy a její přípustné formáty jsou stanoveny vyhláškou č.194/2009 Sb., o stanovení podrobností užívání a provozování ISDS. Velikost datové zprávy je omezena na 10 MB.³³

3.1.6 Autorizovaná konverze dokumentů

Vzhledem k tomu, že autorizovaná konverze dokumentů je přímo součástí názvu stěžejního zákona, dle kterého se datové schránky řídí, je potřeba tento pojem osvětlit.

Autorizovanou konverzí dokumentů se rozumí převedení dokumentu z listinné podoby do elektronické nebo naopak. Nejedná se o klasické naskenování či vytištění dokumentu. V tomto případě musí dojít k oné autorizaci. Ta zaručuje, že dokument, který konverzí vznikl, má stejné právní účinky jako ověřená kopie dokumentu, jehož převedením výstup vznikl.

Konverzi provádějí na žádost především kontaktní místa veřejné správy (Czech POINT), ale i notáři a advokáti. Používají k tomu dálkově přístupnou elektronickou aplikaci systému kontaktních míst veřejné správy.

³² SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem*. 1. vyd. Praha: ABF, a.s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-86284-78-1.

³³ BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

Nedílnou součástí každého konvertovaného dokumentu je tzv. *ověřovací doložka*, která obsahuje nezbytné informace vztahující se k autorizované konverzi (např. název subjektu, který konverzi provedl, údaj o počtu listů, ze kterého se konverze prováděla, datum vyhotovení, osoba, která konverzi provedla, apod.).

3.1.7 Elektronická podatelna

Klíčovým pojmem v oblasti eGovernmentu je elektronická podatelna. Zákon o elektronickém podpisu v ČR definuje elektronickou podatelnu jako pracoviště orgánu veřejné moci určené pro příjem a odesílání datových zpráv. Jedná se tedy o jakýsi styčný bod v komunikaci občana se státní správou. Vlastní funkci podatelny definuje vyhláška o elektronických podatelnách, kterou svého času vydalo Ministerstvo informatiky. Orgány veřejné moci jsou povinny přijmout několik organizačně-technických opatření, zejména provozovat jednu nebo více elektronických podatelen, vybavit je technickým a programovým vybavením k tomu potřebným a vybavit zaměstnance, kteří jsou oprávněni činit úkony v této oblasti příslušnými certifikáty.³⁴ Pracovníci podatelny třídí a rozesílají, většinou skrze spisovou službu, zprávy došlé do datových schránek nebo skrze jiné komunikační kanály.

3.1.8 Elektronický podpis

Elektronický podpis nahrazuje vlastnoruční podpis u elektronických dokumentů. Ve srovnání s podpisem ručním se jedná o podpis proměnný, tedy daleko obtížněji výsledovatelný či naučitelný. Možnost zneužití elektronického podpisu není větší než u podpisu ručního, zatímco možnost ověření pravosti elektronického podpisu je daleko vyšší. Elektronický podpis slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě.

V praxi existují dva stupně elektronického podpisu: obyčejný a zaručený. Zákon o elektronickém podpisu říká, že *obyčejným elektronickým podpisem* jsou údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené, a které umožňují ověření totožnosti podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. Jedná se například o srovnání podpisu na papíře s oskenovaným podpisovým vzorem uloženým v paměti počítače. Srovnání těchto podpisů je pouze

³⁴ BUDIŠ, Petr. *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi*. Olomouc: ANAG, 2008. 157 s. ISBN 978-80-7263-465-1.

vizuální a záleží na momentální kondici podepisujícího a toho, jež má potvrdit pravost podpisu či odhalit padělek.³⁵ Jedná se tedy o ryze subjektivní postup.

Naproti tomu tzv. *zaručený elektronický podpis* je tvořen pomocí kryptografie neboli šifrování. Vzhledem k tomu, že je tvořen pomocí prostředků, které má podepisující osoba výhradně pod svou kontrolou, zaručuje tato forma podpisu identifikaci původce podpisu, zaručuje integritu zprávy a její nepopiratelnost. Dnes se téměř výlučně používá metoda digitálního podpisu. V praxi se digitální podpis rovná číslu, a to dosti velkému (např. 1024-2048 bitů). Jeho výpočet nebo ověření je složitý úkon, který nelze provádět ručně, ale pouze s pomocí počítače.³⁶

Ve vztahu k datovým schránkám není elektronický podpis nezbytnou součástí. Dle české právní úpravy nemusí být zpráva posílána DS podepsána zaručeným elektronickým podpisem, protože samotná existence datové schránky zaručuje identifikaci subjektu, jež datovou zprávu odesílá. Této možnosti využívají zpravidla subjekty činící podání vůči OVM, samotní pracovníci OVM jsou vesměs elektronickým podpisem vybaveni a využívají jej.

3.1.9 Časové razítko

Dle zákona č.227/200 Sb., o elektronickém podpisu, §2, písmena r, se kvalifikovaným časovým razítkem rozumí: „*datová zpráva, kterou vydal kvalifikovaný poskytovatel certifikačních služeb a která důvěryhodným způsobem spojuje data v elektronické podobě s časovým okamžikem, a zaručuje, že uvedená data v elektronické podobě existovala před daným časovým okamžikem.*“

Časová razítka vydávají stejné společnosti, které jsou zároveň kvalifikovanými poskytovateli certifikačních služeb. V současné době existují v České republice 3 společnosti, kterým byla na základě přísných technických a jiných norem tato licence udělena. Jedná se o První certifikační autoritu, a.s., elidentity, a.s. a Českou poštu, s.p.

³⁵ MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 978-80-7201-614-3.

³⁶ MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 978-80-7201-614-3.

3.2 Právní úprava problematiky elektronické komunikace

3.2.1 Základní normy EU v oblasti elektronických komunikací

Vzhledem k tomu, že jsme od roku 2004 členy Evropské unie, vztahuje se na nás soubor evropských norem a nařízení v oblasti elektronické komunikace, kterými se musíme bezpodmínečně řídit. Tak jako ve všech oblastech je i zde hlavním důvodem snaha sjednotit funkční a uživatelské podmínky užívání elektronických komunikací. Konkrétně se jedná zejména o tyto směrnice a rozhodnutí:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/5/ES ze dne 9. března 1999, *o rádiových zařízeních a telekomunikačních koncových zařízeních a vzájemném uznávání jejich shody*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999, *o zásadách Společenství pro elektronické podpisy*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/19/ES ze dne 7. března 2002, *o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení (přístupová směrnice)*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/20/ES ze dne 7. března 2002, *o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací (autorizační směrnice)*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES ze dne 7. března 2002, *o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice)*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002, *o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě)*,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002, *o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)*,
- Směrnice Komise 2002/77/ES ze dne 16. září 2002, *o hospodářské soutěži na trzích sítí a služeb elektronických komunikací*.

3.2.2 Základní právní předpisy ČR v oblasti elektronických komunikací

V právním řádu ČR je problematika elektronických komunikací zahrnuta v několika přepisech, z nichž zásadní význam mají tyto:

- Zákon č. 227/2000 Sb., *o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu)*, ve znění pozdějších předpisů,
 - Nařízení vlády č.495/2004 Sb., kterým se provádí zákon č. 227/2000 Sb., *o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu)*, ve znění pozdějších předpisů,
 - Vyhláška č.496/2004 Sb., *o elektronických podatelních*,
- Zákon č. 365/2000 Sb., *o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů*, ve znění pozdějších předpisů,
 - Vyhláška č.364/2009 Sb., *o seznamu obecních a zastupitelských úřadů, které jsou kontaktními místy veřejné správy (vyhláška o kontaktních místech veřejné správy)*
- Zákon č.480/2004 Sb., *o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)*, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č.499/2004 Sb., *o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů*, ve znění pozdějších předpisů,
 - Vyhláška č.191/2009 Sb., *o podrobnostech výkonu spisové služby*
 - Národní standard pro elektronické systémy spisové služby publikovaný ve Věstníku Ministerstva vnitra dne 1. července 2009 v částce 76/2009,
- Zákon č.127/2005 Sb., *o elektronických komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o elektronických komunikacích)*, ve znění pozdějších předpisů,
- Nařízení vlády č.173/2006 Sb., *o zásadách stanovení úhrad a licenčních odměn za poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím*,

- Zákon č.300/2008 Sb., *o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů*, ve znění pozdějších předpisů,
 - Vyhláška č.193/2009 Sb., *o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů*
 - Vyhláška č.194/2009 Sb., *o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek*,
- Vyhláška č.378/2006 *o postupech o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb, o požadavcích na nástroje elektronického podpisu a o požadavcích na ochranu dat pro vytváření elektronických značek (vyhláška o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb)*,
- Zákon č.111/2009 *o základních registrech*, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č.227/2009, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech
- Zákon č.99/1963 Sb., *občanský soudní řád*, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č.500/2004 Sb., *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č.280/2009 Sb., *daňový řád*, ve znění pozdějších předpisů,

4 Datová schránka jako nástroj pro zefektivnění doručování

Jak již bylo zmíněno, doručování do datové schránky má dle zákona č.300/2008 Sb. přednost před ostatními formami doručování, umožňuje-li to povaha dokumentu a nedoručuje-li se na místě. Datová schránka se tímto ustanovením stala primárním prostředkem k doručování dokumentů od orgánů veřejné moci k adresátům a zcela tak ovlivnila dosavadní postupy v rámci správních a jiných řízení.

4.1 Druhy datových schránek

Dle subjektu, pro který byla datová schránka zřízena, existují 4 typy datových schránek, DS fyzických osob, DS podnikajících fyzických osob, DS právnických osob a DS orgánů veřejné moci. Orgánům veřejné moci a právnickým osobám je DS zřízena ze zákona a její užívání je pro ně povinné. Pro fyzické osoby podnikající či nepodnikající se datová schránka zřizuje na základě jejich dobrovolné žádosti. Více o podmínkách užívání a rozdílech mezi jednotlivými schránkami pojednávají následující podkapitoly.

4.1.1 DS fyzických osob

Datové schránky jsou pro fyzické osoby nepovinné. Existují dva druhy datových schránek pro FO. Jedná se o DS fyzické osoby nepodnikající a DS fyzické osoby podnikající. Každá FO má nárok na zřízení jedné DS fyzické osoby. Pokud ovšem ta samá fyzická osoba vystupuje ve více rolích (občan, podnikatel, osoba vykonávající např. činnost insolventního správce nebo veřejnou moc na základě pověření), pak může mít zřízeno více DS. Vždy však pouze jednu datovou schránku jednoho druhu. Podnikající FO se zřizuje jedna DS bez ohledu na počet podnikatelských činností.³⁷

Je nutno připomenout, že podmínky ke zřízení DS nejsou limitovány občanstvím, místem pobytu apod. Místo trvalého pobytu nebo jiná doručovací adresa musí být ale uvedena z podstaty §37 odst. 2 správního řádu.³⁸

³⁷ MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 978-80-7201-614-3.

³⁸ „Z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje. Fyzická osoba uvede v podání jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě jinou adresu pro doručování podle § 19 odst. 3.“ Zákon č.500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, §37 odst. 2

Datová schránka fyzické osoby podnikající se zřizuje všem podnikatelům provádějícím soustavnou činnost samostatně, vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku, přičemž jimi může být:

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (lékaři),
- osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Jak již bylo zmíněno výše, FO podnikající může mít zřízenou pouze jednu DS fyzické osoby podnikající bez ohledu na počet podnikatelských činností. Výjimku z tohoto pravidla tvoří advokáti, daňoví poradci a insolvenční správci. Těmto se může zřídit samostatná DS FO podnikající, i když ještě podnikají v jiné oblasti.

V praxi tedy existují 4 varianty FO s DS:

1. jako podnikající FO, kterou tento zákon považuje za legislativní zkratku orgánu veřejné moci – notáři, exekutoři (těmto se schránka zřizuje povinně ze zákona),
2. jako podnikající FO, která podniká dle zvláštních právních předpisů – advokáti, daňoví poradci, insolvenční správci (DS se zřizuje povinně ze zákona),
3. jako podnikající FO, která podniká dle živnostenského zákona (DS se zřizuje na její žádost),
4. jako nepodnikající fyzická osoba – občan (DS se zřizuje na její žádost).

V praxi může mít za určitých výjimečných okolností FO až pět datových schránek, např. v kombinaci advokát+ daňový poradce+ insolvenční správce+ tlumočnick+ občan.

4.1.2 DS právnických osob

Na rozdíl od fyzických osob, právnickým osobám zřizuje ministerstvo DS ze zákona. Jedná se o právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku. V případě právnických osob zřízených zákonem (obce, kraje, vysoké školy, profesní komory, veřejné zdravotní pojišťovny apod.) je DS zřízena bezodkladně po jejich vzniku, jedná se o tzv. právnické osoby veřejného práva. Právnickým osobám zapsaným v obchodním rejstříku nebo organizační složkám podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku

(právnícké osoby soukromého práva) jsou DS zřízeny ministerstvem bezodkladně poté, co obdrží informaci o jejím zapsání do obchodního rejstříku.

Je vhodné zdůraznit, že například nadacím, nadačním fondům nebo obecně prospěšným společnostem nejsou DS zřízeny ze zákona, protože i když jsou právníckými osobami, nejsou zapsány v obchodním rejstříku. Stejně tak to platí například u společenství vlastníků jednotek (např. uskupení majitelů bytů v osobním vlastnictví v rámci jednoho domu). Tyto právnícké osoby samozřejmě mohou požádat o zřízení DS dobrovolně.

U právníckých osob může nastat problém při delegování zpráv jednotlivým organizačním složkám organizace. Vzhledem k tomu, že právnícká osoba má nárok na zřízení pouze jedné DS, u větších korporací s několika organizačními složkami a útvary, popřípadě právníckých osob veřejného práva, je nutností napojit DS na elektronickou spisovou službu, kterou se jednotlivé zprávy v rámci společnosti šíří a doručují. Toto je již v kompetenci vnitřních předpisů jednotlivých organizací.

4.1.3 DS orgánů veřejné moci

Zákon č.300/2008 Sb. vytvořil speciálně pro tuto problematiku široký okruh orgánů, které souhrnně nazval Orgány veřejné moci (OVM). Při podrobnějším prozkoumávání dlouhého seznamu OVM narazíme i na takové, které svou funkcí nenaplnují zcela definici orgánů veřejné moci. Jedná se například o Akademii věd ČR nebo Českou televizi a Český rozhlas.

Dle tohoto zákona se tedy mezi Orgány veřejné moci řadí:

- 1) Parlament,
- 2) Orgány moci výkonné,
 - a) prezident republiky,
 - b) vláda,
 - c) správní úřady,
 - d) státní sbory (ozbrojené síly a bezpečnostní sbory),
 - e) státní zastupitelství,
- 3) Soudy,
- 4) Nejvyšší kontrolní úřad,
- 5) Česká národní banka,
- 6) Veřejný ochránce práv,

7) Organizační složky státu zřízené zákonem, které mají zákonem stanovenou působnost, avšak nedisponují vrchnostenskou mocí (např. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Probační a mediační služba),

8) Finanční arbitr.

Další subjekty, které jsou dle toho zákona považovány za OVM:

- jednotliví notáři,
- jednotliví exekutoři,
- katastrální úřady (pouze na úrovni krajů, okresní nikoli),
- jednotlivé celní úřady,
- jednotlivé finanční úřady,
- jednotlivé úřady práce,
- jednotlivé správy sociálního zabezpečení,
- jednotlivé krajské hygienické stanice a krajské veterinární správy,
- jednotlivé pozemkové úřady,
- jednotlivé notářské komory se sídly u krajských soudů,
- jednotlivá okresní státní zastupitelství,
- jednotlivé okresní, krajské a ostatní soudy,
- jednotlivá krajská vojenská velitelství a újezdní úřady,
- zdravotní pojišťovny (jen centrála).

Ve výčtu nesmí chybět také subjekty Ministerstva vnitra jako Policie ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Národní archiv a Státní oblastní archivy.

Z hlediska samosprávných komor zřízených zákonem by měly mít zřízení datovou schránku orgánu veřejné moci Česká advokátní komora, Exekutorská komora ČR, Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora, Česká lékárnická komora, Komora veterinárních lékařů ČR, Komora patentových zástupců ČR, Komora daňových poradců ČR, Komora auditorů ČR, Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a architektů činných ve výstavbě, Hospodářská komora ČR a Agrární komora ČR.

Pro úplnost je nutno uvést organizace, které se za OVM dle tohoto zákona nepovažují. Jedná se například o:

- příspěvkové organizace státu, obcí a krajů (např. městské domy kultury apod.),

- rozpočtové organizace státu, obcí a krajů, pouze organizace zřízené zákonem (pozn. rozpočtová organizace je původní termín, aktuálně Organizační složka státu/územně správního celku),
- detašovaná pracoviště vydávající samostatná rozhodnutí,
- jednotlivé zdravotní ústavy (bývalé okresní hygienické stanice),
- pobočky zdravotních pojišťoven,
- jednotlivé školy, školky, výchovné ústavy a věznice.

Dle zákona č.300/2008 Sb. platí, že pro OVM je možno zřídit více než jednu DS a to na základě podané žádosti. Z logiky věci je tak činěno především pro potřebu vnitřní organizační jednotky orgánu veřejné moci nebo výkonu konkrétní agendy. V praxi to může činit problémy jednotlivým účastníkům řízení v případech, kdy se rozhodují, do které konkrétní datové schránky zprávu zaslat. Tento problém by měla řešit elektronická podatelna jednotlivých OVM, která bez ohledu na správnost identifikátoru třídí zprávy a rozesílá je poté jednotlivým organizačním jednotkám.

V případě absence elektronické spisové služby by mohlo docházet k situacím, kdy účastník pošle potřebný dokument do některé z mnoha datových schránek daného OVM v domněnání, že jej poslal správně, ale není tomu tak. Dokument se v rámci mnoha organizačních jednotek ztratí v množství DS a podání se pak například odmítne pro nedodržení lhůty. V tomto případě bohužel není jednotný ani Občanský soudní řád se Správním řádem a tuto problematiku řeší každý zákon jinak. Dle SŘ, pokud je dokument doručen správnímu orgánu, který není věcně ani místně příslušný k dané věci, má tento správní orgán povinnost bezodkladně postoupit dokument orgánu místně i věcně příslušnému s tím, že o tomto informuje toho, kdo podání učinil. Lhůta podání je ovšem zachována pouze tehdy, je-li poslední den lhůty podání učiněno u věcně a místně příslušného orgánu nebo je poslední den lhůty podána poštovní zásilka. Daňový řád řeší tuto problematiku obdobně s tou výjimkou, že lhůta pro podání je zachována i v případě, že je podání učiněno věcně či místně nepříslušnému orgánu. Správce daně tedy v případě chybného podání bezodkladně zašle dokument příslušnému správci daně, ale dnem podání se v tomto případě rozumí den, kdy byl dokument doručen nepříslušnému správci daně. V tomto případě je Daňový řád k účastníkům řízení shovívavější.

Pro územní samosprávné celky platí, že u hlavního města Prahy a u územně členěných statutárních měst se zřizují samostatné DS i jednotlivým městským částím

a obvodům. Automaticky je pro každou část (obvod) zřízena jedna schránka a na žádost je možno zřídit schránek více, tak jako u všech OVM. V praxi má tedy samostatnou DS Statutární město Ostrava s identifikátorem 5zubv7w a samostatnou DS městský obvod Poruba s identifikátorem xpkbv55.³⁹

4.2 Užití datových schránek

Datová schránka je elektronickým úložištěm, tedy datovým prostorem, který je vyhrazen právě pro orgán veřejné moci, právnickou osobu, fyzickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu. Do datové schránky jsou orgány veřejné moci doručovány datové zprávy, nebo ostatní subjekty zde mohou provádět úkony vůči OVM.

Datová schránka je součástí ISDS, tento je prostředkem zaručené komunikace ve smyslu zákona.⁴⁰

Je potřeba zdůraznit, že datová schránka není emailová schránka ani její náhrada. Do datových schránek nechodí reklamy, ani zavírované přílohy. Datová schránka není ani dlouhodobým úložištěm.⁴¹

Použití datových schránek je tedy zákonem nastaveno takto:

Povinně:

- obousměrná komunikace orgánů veřejné moci mezi sebou,
- komunikace orgánů veřejné moci vůči právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám, kterým se zřizuje datová schránka ze zákona, a právnickým nebo fyzickým osobám, kterým byla datová schránka zřízena na základě jejich žádosti.

Nepovinně:

- komunikace právnických a fyzických osob vůči orgánům veřejné moci,
- vzájemná komunikace mezi fyzickými a právnickými osobami (účinné až po novele zákona od 1. 1. 2010).

³⁹PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Seznam datových schránek*. [online]. MV ČR [7. 3. 2014]. Dostupné z: <http://seznam.gov.cz/ovm/municipalityDetail.do?path=Ostrava&listType=urbanNeighbourhoods>

⁴⁰ „Informační systém datových schránek je informačním systémem veřejné správy, který obsahuje informace o datových schránkách a jejich uživatelích.“ Zákon č.300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, § 14 odst. 1

⁴¹ Pozn: Obsah datových zpráv je po 90 dnech vymazán a v DS zůstává pouze obálka zprávy. Česká pošta poskytuje za úplatu možnost archivace datových zpráv.

Schematicky lze směry komunikace znázornit takto:

Tabulka 4.1. Komunikace prostřednictvím DS

Možnosti komunikace prostřednictvím DS		O D K O H O		
		<i>Orgán veřejné moci</i>	<i>Právnícká osoba</i>	<i>Fyzická osoba</i>
K O M U	<i>Orgán veřejné moci</i>	povinně	Dobrovolně, má-li odesílatel DS	Dobrovolně, má-li odesílatel DS
	<i>Právnícká osoba</i>	Povinně, má-li příjemce DS	Dobrovolně od 1.1.2010, mají-li obě strany DS	
	<i>Fyzická osoba</i>	Povinně, má-li příjemce DS		

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.1 Zřizování datových schránek

Datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra z titulu ústředního správního úřadu pro oblast informačních systémů veřejné správy. Jak již bylo naznačeno výše, datové schránky se zřizují buďto dobrovolně nebo ze zákona.

Datovou schránku lze zřídit několika způsoby. Ty organizace a instituce, kterým je DS zřizována ze zákona, nemusí nikde o zřízení žádat. Statutárnímu orgánu, popřípadě zástupci, přijde doporučená zásilka do vlastních rukou s přístupovými údaji a základními informacemi o fungování DS. V roce 2009 měla Česká pošta 90 dní⁴² na to, aby rozeslala všem těm, jež mají zřízení DS ze zákona povinné, potřebné přístupové údaje. V praxi se tedy ostrý provoz spustil až 1. 10. 2009.

Fyzické osoby, pokud se dobrovolně rozhodnou DS využívat, musí o její zřízení žádat nejlépe na některém z kontaktních míst Czech POINTu. Žadatel s sebou musí mít doklad totožnosti, vyplní formulář a bez nutnosti ověření podpisu jej podají. Správce zřídí DS do 3 dnů od podání žádosti a poté je žadateli zaslán doporučený dopis s přístupovými údaji.

Podnikající fyzické osoby (OSVČ), pokud se dobrovolně rozhodnou DS využívat, žádají stejným způsobem jako fyzické osoby nepodnikající, ale navíc ještě musí doložit potvrzení o podnikatelské činnosti (výpis z živnostenského rejstříku, koncese, apod.).

Pro všechny dobrovolné varianty žádostí o zřízení DS platí, že pokud mají FO nebo podnikající FO kvalifikovaný certifikát elektronického podpisu, mohou formulář

⁴² Od 1. 7. 2009, kdy začal být zákon č.300/2008 Sb. o elektronických úkonech a automatické konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, účinný.

vyplnit přes internet. Poslední variantou, jak žádost podat, je vyplnit papírový formulář a s notářsky ověřeným podpisem jej poslat na adresu Správce ISDS.

Zpřístupnění k datové schránce je z principu stejné jak pro fyzické, tak právnické osoby. DS je zpřístupněna prvním přihlášením *oprávněné osoby* (té, které byly doručeny přihlašovací údaje). U fyzické osoby to zpravidla bývá sama ona fyzická osoba. U právnických osob se může jednat o statutární orgán, člena statutárního orgánu, vedoucího organizační složky apod. Oprávněná osoba může delegovat tuto činnost na další osoby. Jedná se o tzv. *administrátora* nebo *pověřenou osobu*. V praxi to znamená, že když je primární oprávněnou osobou, které přišly přihlašovací údaje k přístupu do DS, obchodní ředitel společnosti, ten může posléze jmenovat administrátorem např. vedoucího pracovníka oddělení IT a pověřenou osobou určí vedoucí sekretariátu. Pověřenou osobu může jmenovat také sám administrátor.

Pro všechny platí, že DS je zpřístupněna prvním přihlášením oprávněné osoby. Pokud takto neučiní do 15 dnů od doručení přístupových údajů, DS je zřízena automaticky 15. dnem od jejich doručení.

K identifikaci každé datové schránky slouží tzv. *identifikátor*. Ten je pro každou datovou schránku jedinečný a není zaměnitelný s žádným jiným identifikátorem, se kterým orgány veřejné moci pracují. Identifikátor se vytváří automatizovaně s využitím algoritmů pro generování náhodných čísel.⁴³ V praxi se jedná o jakousi adresu datové schránky, např. Vysoká škola báňská má identifikátor své datové schránky d3kj88v a je zařazena do skupiny Ostatní orgány veřejné moci. Seznam všech datových schránek včetně jejich identifikátorů a ostatních základních informací lze nalézt na webových stránkách <http://seznam.gov.cz>, které jsou součástí Portálu veřejné správy zřizované Ministerstvem vnitra. Zveřejněné údaje jsou poskytovány v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

4.2.2 Znepřístupnění datové schránky

Znepřístupnění datové schránky upravuje § 11 zákona č.300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Ministerstvo vnitra znepřístupní datovou schránku FO a podnikající FO v případě úmrtí, prohlášení za

⁴³ MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 978-80-7201-614-3.

mrtvého, zbavení nebo omezení způsobilosti osoby k právním úkonům nebo v případě omezení osobní svobody z důvodu vzetí do vazby, výkonu trestu odnětí svobody, výkonu zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochrany zdraví lidu. Rozhodujícím dnem je v tomto případě den, kdy se ministerstvo o úmrtí či vzetí do vazby dozvědělo ať už z informačního systému evidence obyvatel nebo od ostatních institucí Ministerstva spravedlnosti (věznice, detenční ústavy, soud apod.).

V případě podnikajících FO a právnických osob ministerstvo znepřístupní datovou schránku i zpětně ke dni výmazu ze zákonem stanovené evidence.⁴⁴

Pokud se jedná o DS právnické osoby zřízené zákonem nebo OVM, ministerstvo znepřístupní tuto schránku dnem jejich zrušení, v případě notáře či soudního exekutora ke dni zániku funkce a to i zpětně.

Datovou schránku lze znepřístupnit také na žádost oprávněné osoby. Nutno podotknout, že subjekty, kterým byla DS zřízena ze zákona takto učinit nemohou⁴⁵. Výjimku tvoří pouze ty DS, které byly zřízeny dobrovolně na žádost OVM jako další datová schránka.

Ministerstvo vnitra je povinno znepřístupnit datovou schránku do 3 pracovních dnů následujících po podání žádosti.

Zákon také podle odst. 6 § 11 umožňuje znovu zpřístupnit DS, která byla na žádost oprávněné osoby znepřístupněna. Aby ovšem nedocházelo ke zneužívání této možnosti, například z důvodu úmyslného protahování řízení, zákon umožňuje DS znepřístupnit na žádost oprávněné osoby pouze dvakrát v rámci jednoho roku, poté je mu možnost znovu zpřístupnění schránky povolena až za 1 rok od posledního znepřístupnění.

4.2.3 Zrušení datové schránky

Zrušení DS je upraveno v § 13 zákona č.300/2008 Sb. Datová schránka je zrušena vždy až po jejím znepřístupnění. Ministerstvo vnitra má povinnost zrušit datovou schránku po uplynutí 3 let od skutečnosti, která nastala pro znepřístupnění datové schránky, tzn. od úmrtí fyzické osoby, výmazu podnikající FO a PO ze zákonem stanovené evidence⁴⁶ nebo od zrušení OVM.

⁴⁴ Pozn.: Obchodní rejstřík veřejně dostupný z www.justice.cz nebo živnostenský rejstřík veřejně dostupný z www.rzp.cz.

⁴⁵ Pozn.: Jedná se o orgány veřejné moci a právnické osoby.

⁴⁶ Pozn.: Toto platí pouze v případě, že právnická osoba nebo organizační složka zahraniční právnické osoby zapsaná v obchodním rejstříku nemá po svém zrušení právního nástupce.

Zákon neumožňuje zrušení datové schránky znepřístupněné na žádost, a to ani v tom případě, že oprávněná osoba nepožádala několik let o její opětovné zpřístupnění.

Obsah zpráv ve zrušené datové schránce se uchovává ve formě tzv. obálek, které informují pouze o náležitostech odeslání a přijetí zprávy, nikoliv o obsahu samém.

4.3 Provádění úkonů vůči OVM pomocí datové schránky

Datové schránky neslouží pouze pro doručování, tedy komunikaci ve směru od OVM k adresátům, ale umožňují také subjektům komunikovat vůči OVM například formou podání nebo vznesení dotazu. V této podkapitole představím několik praktických úkonů, které se dají jednoduše provést pomocí datové schránky, bez toho aniž by občan (podnikatel) musel osobně na konkrétní úřad. Orgánům veřejné správy se tak potenciálně zmenšuje počet osobních návštěv klientů na pobočkách.

V souvislosti s podáním vůči OVM byla u Nejvyššího správního soudu podána kasační stížnost na jeden z krajských soudů z důvodu neúplného výkladu zákona o okamžiku podání. Dle stanoviska Nejvyššího správního soudu⁴⁷ a poradního sboru Ministerstva vnitra dochází k podání okamžikem dodání zprávy do datové schránky OVM, nikoliv přihlášením oprávněné osoby do datové schránky OVM. Vzhledem k častým prodlevám mezi odesláním datové zprávy a přihlášením oprávněné osoby do DS tak odpadá institut fikce doručení. Tento výklad zákona je k subjektům, které podání činí, shovívavější.⁴⁸

V dalších podkapitolách budou uvedeny příklady několika orgánů veřejné moci, ke kterým občan, podnikající FO nebo PO činí podání ať už se zákona či

⁴⁷ „Předáním soudu je v případě podání učiněného prostřednictvím datové schránky nutno rozumět již okamžik dodání (tj. okamžik, od kterého je datová zpráva dostupná v datové schránce příjemce zprávy – zde krajského soudu), a nikoli okamžik, kdy se soud s obsahem tohoto podání seznámí po přihlášení do své datové schránky tak, jak upravuje § 17 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb. Nejvyšší správní soud považuje při absenci explicitní zákonné úpravy takový výklad za jediný možný především z důvodu, že není přijatelné, aby orgán veřejné moci (zde soud) vlastním postupem (zejména svým pasivním přístupem či nečinností - nepřihlášením oprávněné osoby do datové schránky) určil okamžik, kdy mu bude podání účastníka řízení předáno, tedy kdy z procesněprávního hlediska vyvolá účastníkem zamýšlené důsledky.“ SYMINT, a.s. proti Krajskému úřadu Zlínského kraje, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2010, 9 Afs 28/2010, dostupné z: http://www.nssoud.cz/main0col.aspx?cls=JudikaturaSimpleSearch&SimpleSearch=1&rjz_id=11&rok=2010&senat=9&cislo=28&pagesource=0

⁴⁸ PETERKA, Jiří. *Datové schránky: kde ještě po roce zeje díra*. [online]. eArchiv Jiřího Peterky [28.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b10/b0823001.php3>

dobrovolně. U každého z vybraných OVM se konkrétně zaměřím na využití datových schránek.

Obecní úřad

Agenda obecních úřadů je široká a ve spoustě případů nelze učinit podání jinak než osobně. Dle §37 odst. 4 správního řádu sice lze podání učinit písemně, ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem.⁴⁹ V některých případech to ale povaha věci doslova vylučuje (například při žádosti o vydání občanského průkazu je nutná osobní účast, protože žadatel je přímo na přepážce vyfocen a tato fotografie se k žádosti přikládá).

Některé agendy jsou k využívání datových schránek přívětivější, například v oblasti živnostenské podnikání. Veškeré formuláře, které chce podnikající FO podat, může pomocí datové schránky. Ať už se jedná o žádost o koncesi, ohlášení řemeslné, vázané či volné živnosti, nahlášení provozovny či oznámení změny údajů o podnikateli. V žádném z těchto případů nemusí podnikatel na úřad osobně, ale vše vyřídí pouze pomocí své datové schránky. Součástí podání musí být samozřejmě i potřebné dokumenty nutné k udělení dané živnosti dle zákona č.455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Živnostenské úřady dokonce nerozlišuje místní příslušnost podnikající FO, takže všechny úkony lze provést na jakémkoliv živnostenském úřadě v ČR, bez ohledu na trvalé bydliště, sídlo či provozovnu podnikající FO. Ve vztahu k datovým schránkám lze říci, že je jedno, na adresu (identifikátor) kterého živnostenského úřadu podnikatel dokument zašle.

Společně s podáním žádosti se v mnoha případech pojí potřeba zaplatit správní poplatek. V případě, že je žádost podána pomocí datové schránky (např. žádost o výpis z bodového hodnocení řidiče podaná na odbor dopravy místně příslušného obecního úřadu), nelze pochopitelně současně zaplatit i správní poplatek. V §5 odst. 5 zákona č.634/2004 Sb. o správních poplatcích je uvedeno, že: „*Správní úřad vydá výsledek provedeního úkonu vždy až po zaplacení poplatku, nestanoví-li sazebník jinak*“. V těchto případech je naopak podání datovou schránkou zdouhavější než

⁴⁹ „Podání je možno učinit písemně nebo ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Za podmínky, že podání je do 5 dnů potvrzeno, popřípadě doplněno způsobem uvedeným ve větě první, je možno je učinit pomocí jiných technických prostředků, zejména prostřednictvím dálnopisu, telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití uznávaného elektronického podpisu.“ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, §37, odst. 4

osobní návštěva daného úřadu. Po přijetí podání úřadem je teprve vystavena výzva k zaplacení a až po zaplacení správního poplatku je daný úkon vykonán.⁵⁰

S ohledem na dané skutečnosti chybí možnost okamžitého online zaplacení správního poplatku již při podání pomocí datové schránky. Tato možnost by urychlila celé řízení a možná právě proto by datovou schránku jako formu podání využívalo více subjektů.

Zavedením datových schránek se urychlila například i interakce mezi obecními úřady s rozšířenou působností a Policií v případech hlášení jednotlivých přestupků a s tím spojeným zápisem bodů do karty řidiče. Tento zápis provádí pouze referent odboru dopravy příslušného úřadu na základě datové zprávy od Policie ČR. Hlášení o přestupcích se v listinné podobě již takřka neodesílají.

Finanční úřad

Finanční správa je oblast veřejné správy, ve které dochází k vzájemné interakci s daňovými subjekty častěji než v jiných případech. Obdobně jako ČSSZ mají i orgány Finanční správy zpracovanou komunikaci pomocí datových schránek na svých webových stránkách.⁵¹ Finanční správa má pro elektronickou komunikaci speciálně zřízenou vlastní aplikaci s názvem EPO. Díky ní je možno formuláře v ní vyplněné přímo odesílat pomocí datové schránky. Výhodou těchto interaktivních formulářů je bezesporu kontrola úplnosti a formální správnosti před uložením a odesláním. To ulehčuje pracovníkům finanční správy následné zpracování formulářů a zmenšuje procento chybných podání.

Dle §72 Daňového řádu lze pomocí datové schránky odeslat přihlášku k registraci, řádné a dodatečné daňové přiznání. S novelou účinnou od 1. 1. 2015 lze takto podávat i oznámení o změně registračních údajů. Tato novela rozšiřuje §72 o čtvrtý odstavec, ve kterém se říká: „*Má-li daňový subjekt nebo jeho zástupce zřízenou datovou schránku nebo zákonem uloženou povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, je povinen podání podle odstavce 1 učinit pouze datovou zprávou ve*

⁵⁰ „Poplatky stanovené v sazebníku pevnou částkou jsou splatné buď při přijetí podání, nebo později, vždy však před provedením úkonu, a to podle jeho vymezení v jednotlivých položkách sazebníku, nestanoví-li sazebník jinak. Nezaplatí-li poplatník poplatek v této lhůtě, vyzve ho správní úřad, aby tak učinil ve lhůtě do 15 dnů ode dne, který následuje po doručení výzvy k zaplacení poplatku, která je rozhodnutím podle zvláštního právního předpisu upravujícího správu daní.“ Zákon č.634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, § 5 odst. 2

⁵¹ FINANČNÍ SPRÁVA. *Komunikace s orgány finanční správy datovou schránkou*. [online]. Finanční správa [14.3.2014]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-elektronicky/datove-schranky/komunikace-s-uzemnimi-financnimi-organy-4094>

formátu a struktuře zveřejněné správcem daně odeslanou způsobem uvedeným v § 71 odst. 1.“ Daňová přiznání (z příjmu právnických osob, k DPH apod.) za rok 2014 už tedy bude většina subjektů podávat pomocí datové schránky.

V roce 2012 provedl Český statistický úřad průzkum mezi podniky ohledně využívání elektronického podání vůči OVM. Ze zjištěných dat vyplynulo, že velmi málo firem podává svá daňová přiznání k dani z příjmu právnických osob elektronicky. U malých podniků se jednalo pouze o 18,1%, středních firem 31,7% a 42,9% velkých firem (viz Příloha 1, tab. 4). Elektronické podání je více využíváno pro přiznání k dani z přidané hodnoty (viz Příloha 1, tab. 5). V tomto případě je poměr velkých firem provádějících toto přiznání elektronicky 65,9%. Tyto ukazatele by se měly rokem 2015 zásadně změnit.⁵²

V § 71 odst. 1 DŘ se píše, že podání může být od 1. 1. 2015 učiněno také pomocí tzv. *daňové informační schránky (DIS)*.⁵³ Ta poskytuje prostřednictvím dálkového přístupu daňovému subjektu vybrané informace shromážděné ve spisu a na osobním daňovém účtu poplatníka. Přístup do DIS je umožněn pouze autorizovaným uživatelům. DIS nelze srovnávat s datovou schránkou, neboť se jedná o zcela odlišnou platformu. Pomocí DIS se daňový subjekt dostane přehledně ke svým daňovým účtům, daňovému kalendáři, spisové evidenci písemností apod.

Finanční úřady měly na začátku roku 2013 velký problém s doručováním do svých datových schránek. K 1. 1. 2013 došlo ke změně organizační struktury daňové správy a její transformaci do Finanční správy ČR. V tomto důsledku zaniklo 199 finančních úřadů a nově vzniklo 14 krajských finančních úřadů a Odvolací finanční ředitelství. Z původních 199 se stala územní pracoviště daného krajského finančního úřadu. V této souvislosti byly znepřístupněny jejich stávající datové schránky a nově vytvořeny datové schránky pro každé z územních pracovišť. Pokud některý ze subjektů učinil podání vůči finančnímu úřadu na poslední chvíli, například 31. 12. 2012, datová zpráva sice dorazila do datové schránky příslušného finančního úřadu včas (ještě v roce 2012), ale 1. 1. 2013 v ranních hodinách bylo Informačním

⁵² Pozn: Na základě §72 odst. 4 novely zákona č.280/2009 Sb. daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ „Podání lze učinit písemně, ústně do protokolu nebo datovou zprávou, která je podepsána uznávaným elektronickým podpisem, nebo která je odeslána prostřednictvím datové schránky nebo daňové informační schránky.“ Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, §71, odst. 1

systémem datových schránek (ISDS) znepřístupněno otevření podání došlých do datových schránek zrušených finančních úřadů a to zpětně k 27. 12. 2012. Všechny neotevřené zprávy byly systémem označeny jako nedoručitelné a orgány finanční správy již neměly možnost tyto zprávy otevřít. Subjekty, které podání v dané době učinily, byly obeznámeny ISDS, že jejich zpráva se stala nedoručitelnou. Finanční úřady poté musely obesílat každý subjekt, kterého se to týkalo, a vyzvat jej k učinění nového podání. S ohledem na vzniklé technické problémy se za okamžik nového podání považovalo původní datum v roce 2012.

Česká správa sociálního zabezpečení

ČSSZ je institucí, jejíž náplní práce je správa důchodového a nemocenského pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných.

OSVČ navštěvují ČSSZ nejméně jednou ročně při odevzdávání daňového přiznání na Finanční úřad a s ním spojené povinnosti podání *Přehledu o příjmech a výdajích osob samostatně výdělečně činných* na příslušnou Okresní správu sociálního zabezpečení. Na základě tohoto formuláře je OSVČ přepočítána záloha na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti pro příští rok.

Pro zaměstnavatele je povinností spojených s návštěvou místně příslušného OSSZ daleko více.

Pro urychlení a zjednodušení komunikace s ČSSZ je velice podrobně a přehledně zpracována e-podatelná na jejich webových stránkách.⁵⁴ Nejběžnější a nejčastěji používané formuláře jsou na jejich stránkách ke stažení ve formátu XML. Pro vyplnění stačí stáhnout daný formulář do počítače, přes program Form Filler jej vyplnit, uložit a přímo zobrazenou ikonou "Odeslat do datové schránky" provést e-podání. Při odeslání se datová schránka odesílatele přímo spáruje s příslušnou datovou schránkou pro e-podání. Po odeslání takto vyplněného formuláře je zpětně do DS odesílatele zaslána zpráva o výsledku zpracování e-podání. Touto formou lze odeslat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ, zaměstnavatelé tak mohou podávat Evidenční list důchodového pojištění, Oznámení o nástupu do zaměstnání, Přehled o výši pojistného, Přílohu k žádosti o dávku nemocenského pojištění a Potvrzení o studiu / o teoretické a praktické přípravě. Ošetřující lékaři mohou takto zasílat Hlášení pracovní neschopnosti.

⁵⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *e-Podání*. [online]. ČSSZ [14.3.2014]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/e-podani/>

Všechny ostatní formuláře, pro které není stanoven formát XML, např. Přihláška OSVČ k účasti na nemocenském pojištění, Oznámení o zahájení (opětovném zahájení) samostatné výdělečné činnosti, lze zasílat elektronicky v uživatelsky čitelných formátech (pdf, jpg, tiff, apod.) pouze do datové schránky místně příslušné OSSZ, PSSZ, MSSZ Brno, tedy ne do datové schránky e-podatelný.

Některé mzdové softwary jsou dokonce s e-podatelnou přímo kompatibilní a formuláře ČSSZ přímo vyplněné generují. Tato funkce ulehčí převážně společnostem s více zaměstnanci čas i práci při správě všech dokumentů.

Od 1. 1. 2015 dojde k zásadní změně v elektronické komunikaci vůči ČSSZ. Od tohoto data je povinností všech zaměstnavatelů (i OSVČ) podávat všechny tiskopisy týkající se plnění povinností vůči ČSSZ formou elektronického podání (měsíční přehledy o výši pojistného, oznámení o nástupu nebo skončení zaměstnání, přihlášky a odhlášky z registru zaměstnavatelů, evidenční listy důchodového pojištění a přílohu k žádosti o dávku nemocenského pojištění). Nemocenské lístky od lékařů se nadále budou doručovat zvlášť v papírové podobě, protože lékaři mají v tomto směru roční odklad, pro ně je to povinností až od 1. 1. 2016.

Pro OSVČ znamená tato změna povinnost podat roční Přehled o příjmech a výdajích také elektronicky. Pro doručení těchto tiskopisů v elektronické podobě existují dvě možnosti, buď učinit podání do datové schránky místně příslušné OSSZ, nebo s uznávaným elektronickým podpisem na Veřejné rozhraní pro e-podání ČSSZ. Není tedy povinností mít zřízenou datovou schránku, ale je povinností posílat formuláře v elektronické podobě.

Z údajů statistického úřadu za rok 2012 vyplývá, že 23,7% malých podniků, 58,5% středních podniků a 79,9% velkých firem využívala internet k podání vůči ČSSZ již v té době (viz Příloha 1, tab. 6). Zde je patrný značný rozdíl mezi malými a velkými firmami a to právě z důvodu administrativní náročnosti díky velkému počtu zaměstnanců a povinností za každého podávat ČSSZ údaje.

Katastrální úřad

Běžný občan se přinejmenším jednou za život ocitne v situaci, kdy prodává, kupuje nebo zdědí nemovitost. Všechny tyto situace s sebou nezbytně přinášejí povinnost vkladu do katastru nemovitostí, provedení změny v katastru nemovitostí,

zřízení věcného břemene popřípadě zástavního práva k nemovitosti. Český úřad zeměměřičský a katastrální vydal pro tyto případy *Opatření k činnosti elektronických podatelen v resortu Českého zeměměřického a katastrálního*. Dle tohoto se musí všichni zaměstnanci řídit a pro zjednodušení uvádí nejdůležitější body pro elektronickou komunikaci i na svých webových stránkách.⁵⁵

V případě, že chce občan provést úkon vůči katastrálnímu úřadu elektronickou cestou pomocí své dobrovolně zřízené datové schránky, musí si nejprve na webových stránkách stáhnout potřebný elektronický formulář. Dokument (nemá-li mít povahu kopie) musí být vytvořen převodem z vstupních textových dokumentů (např. z MS Word), nesmí být získán jako grafický obraz (a to jak softwarově - pomocí grafického editoru nebo prostřednictvím naskenování listinné podoby dokumentu). Výjimkou jsou dokumenty, které vznikly provedením autorizované konverze podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů – tyto dokumenty jsou vždy skenem listinné podoby dokumentu. Dokumenty, které vznikly provedením autorizované konverze, musí být ve formátu PDF. Každý jednotlivý dokument se předává jako právě jeden soubor; není tedy možné rozdělit jeden dokument do více souborů ani slučovat více dokumentů do jednoho souboru.

Ještě donedávna platilo, že veškeré formuláře byly při doručení na katastr nemovitostí převedeny do listinné podoby (vytištěny) a založeny. Pokud byl součástí podání i geometrický plán, musel být doložen vždy v listinné podobě. Od 1. 1. 2014 vstoupila v účinnost novela katastrálního zákona včetně jeho prováděcí vyhlášky č. 357/2013. Nyní jsou písemnosti v elektronické podobě určené k zápisu práv do katastru z technického hlediska způsobilé k zápisu, pokud jsou ve formátu PDF nebo PDF/A, je vložen uznávaný elektronický podpis a k elektronickému podpisu je připojen certifikát, na kterém je tento podpis založen. To samé platí pro písemnosti opatřené uznávanou elektronickou značkou a kvalifikovaným časovým razítkem.

Novela katastrálního zákona je zdárným příkladem toho, jak je eGovernment postupně implementován do všech oblastí veřejné správy a elektronická podoba dokumentů není používána jen pro přenos dat, ale také k jeho uchování. Nedílnou součástí je také úspora času, nákladů a prostoru, pokud se všechny dokumenty

⁵⁵ ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Informace o elektronickém podání*. [online]. ČSSZ [14.3.2014]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Zapisy-do-KN/Informace-o-elektronickem-podani.aspx>

nemusí převádět do listinné podoby a takto i uchovávat. Význam použití datových schránek je v tomto případě neodiskutovatelný.

Zdravotní pojišťovny

Většina zdravotních pojišťoven v dnešní době poskytuje možnost elektronického podání, ale ne pomocí datových schránek, nýbrž svých vlastních online portálů. Podání pomocí těchto aplikací nevyžaduje elektronický podpis, pouze speciální registraci u dané zdravotní pojišťovny, která subjektu zašle přístupová hesla do aplikace, v níž může získávat veškeré informace o svých platbách apod. Pomocí těchto portálů mohou OSVČ podávat své roční přehledy a zaměstnavatelé hromadná oznámení a přehledy o platbě pojistného. Z údajů z roku 2012 plyne, že jen 56,5% velkých firem komunikovalo se zdravotními pojišťovnami elektronicky (viz Příloha 1, tab. 7).

Komunikace se zdravotními pojišťovnami je jednodušší, rychlejší a přehlednější pomocí jejich speciálních portálů než pomocí datových schránek. Zdravotní pojišťovny musí mít navíc povinně zřízenou datovou schránku jen pro svou centrálu, nikoliv pro jednotlivé pobočky.

4.4 Jiné způsoby elektronické komunikace

Datová schránka není jedinou možností, jak komunikovat s OVM elektronicky. Stěžejním místem pro nalézání informací a elektronickou komunikaci s veřejnou správou je Portál veřejné správy dostupný na adrese <http://portal.gov.cz>. Tento portál je zřizován Ministerstvem vnitra a tvoří společně s Informačními systémy veřejné správy (ISVS), základními registry, elektronickým podpisem a datovými schránkami základ eGovernmentu v České republice.⁵⁶ Prostřednictvím tohoto portálu lze získat přístup k veřejné části základních registrů, k věstníkům organizací, vyhledávat v aktuálním znění zákonů, dostat se k aktuálním informacím od zákonodárců, ministerstev apod.

Z již konkrétních podob přímé komunikace s OVM není datová schránka jediným elektronickým způsobem. Jak již bylo zmíněno výše, některé instituce

⁵⁶ MATES, Pavel. E-government v české veřejné správě. In: *Sborník z 9. mezinárodní konference Veřejná ekonomika a správa 2011*. Ostrava: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2011, s. 23. ISBN: 978-80-248-2465-9.

vytvořily pro komunikaci se svými klienty speciální portály. Ty mají za úkol především zjednodušit a zefektivnit jejich činnost a v neposlední řadě omezit potřebu osobní návštěvy klientů na pobočce. Proto má například každá zdravotní pojišťovna svůj portál, díky kterému je možno s ní komunikovat, zobrazovat v něm potřebné informace a nakládat s nimi dle klientových potřeb. Některé zdravotní pojišťovny pro komunikaci vyžadují pouze řádné přihlášení (osobně, elektronicky nebo písemně), na základě kterého je klientovi zaslán doporučený dopis s přihlašovacími údaji. Všeobecná zdravotní pojišťovna navíc po každém klientovi, který chce přístup do portálu, požaduje i elektronický podpis. Obdobnou variantou elektronických portálů zdravotních pojišťoven je daňová informační schránka (DIS), která pomáhá v komunikaci mezi klientem a Finanční správou a umožňuje skrz její platformu činit některá podání.

Ustanovení o způsobech podání jiným elektronickým způsobem než datovou schránkou jsou vesměs stejná dle SŘ, DŘ i OSŘ. Dle všech těchto právních předpisů lze podání učinit elektronicky s uznávaným elektronickým podpisem.⁵⁷

Podání lze učinit elektronicky pomocí klasického emailu (telefaxem, telegraficky) i bez použití elektronického podpisu. Tento způsob ovšem vyžaduje potvrzení podání buďto písemně, ústně do protokolu nebo datovou zprávou podepsanou uznávaným elektronickým podpisem. Lhůty pro potvrzení se liší v Daňovém i Občanském soudním řádu. Dle DŘ §71 odst. 3 a SŘ §37 odst. 4 je nutno potvrdit podání do 5 dnů od odeslání podání elektronickou formou, OSŘ (§42 odst. 3) určuje lhůtu kratší, pouze 3 dny. Pokud je lhůta pro potvrzení elektronického podání promeškána, k podání se nepřihlíží.

Dle SŘ lze v určitých případech (§59 *předvolání* a §72 *oznamování rozhodnutí*) a pokud to adresát požaduje doručovat pomocí elektronické pošty. Jak je uvedeno v §19, odst. 8, správního řádu: „*Písemnost doručovaná na elektronickou adresu se má za doručenou tehdy, kdy převzetí potvrdí adresát zprávou podepsanou jeho uznávaným elektronickým podpisem. Neučiní-li toto adresát nejpozději*

⁵⁷ „Podání je možno učinit písemně nebo ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem.“ Zákon č.500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, §37, odst. 4.

„Podání lze učinit písemně, ústně do protokolu nebo datovou zprávou, která je podepsána uznávaným elektronickým podpisem, nebo která je odeslána prostřednictvím datové schránky.“ Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, §71, odst. 1.

„Podání je možno učinit písemně nebo ústně. Písemné podání se činí v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem.“ Zákon č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, §42, odst. 1.

následující pracovní den po odeslání zprávy, která se nevrátila jako nedoručitelná, doručí správní orgán písemnost, jako by adresát o doručení na elektronickou adresu nepožádal. Pokud se datová zpráva vrátí odesílateli jako nedoručitelná, učiní správní orgán neprodleně další pokus o její doručení. Pokud bude i další pokus o doručení neúspěšný, doručí písemnost, jako by adresát o doručení na elektronickou adresu nepožádal.“

Častou otázkou uživatelů i široké veřejnosti v problematice datových schránek bývá dotaz na faktický rozdíl mezi DS a klasickou emailovou poštou.

Níže je uvedeno několik zásadních rozdílů mezi DS a emailem:

- systém ISDS je na rozdíl od emailu uzavřený,
- ISDS poskytuje záruku přenosu datové zprávy,
- ISDS informuje odesílatele pomocí dodejky o okamžiku dodání zprávy,
- ISDS eviduje veškeré události, které jsou pomocí DS činěny,
- DS mají na rozdíl od emailu jen jednoho provozovatele (Česká pošta, s.p.),
- u DS je omezena velikost všech příloh datové zprávy na 10MB,
- zprávy přes DS jsou posílány ve formátu ZFO,
- přístup do DS je omezen jen na pověřené osoby, které mají každá své vlastní přihlašovací údaje⁵⁸,
- odeslání emailové zprávy s sebou nenese žádné náklady na jednotku, na rozdíl od datové zprávy, která je placená,
- datová zpráva je v DS přístupna pouze 90 dní, po uplynutí této doby se obsah zprávy maže a zůstává pouze tzv. obálka.⁵⁹

⁵⁸ Pozn: Na rozdíl od emailu, kde se přístupové údaje vážou ke konkrétní adrese, nikoliv osobě, která do emailové schránky vstupuje.

⁵⁹ Pozn: Za příplatek lze k datové schránce zřídit tzv. datový trezor, který zaručuje, že se obsah zpráv po 90 dnech nemaže, ale zůstává v datové schránce.

5 Elektronické způsoby doručování v okolních zemích

Datové schránky nejsou v Evropě ojedinělý způsob komunikace mezi veřejnou správou a jejími klienty. Je pravdou, že česká podoba datových schránek je v mnoha ohledech, především v povinnosti užívání, ojedinělá. Součástí této kapitoly bude popis alternativ datové schránky v Německu a na Slovensku.

5.1 eGovernment v zemích EU

Česká republika je již 10 let členem Evropské unie. Za tuto dobu se více či méně přiblížila jiným členským zemím ve spoustě oblastí a implementovala do svého právního řádu nespočet nařízení či směrnic. Jednou z těchto oblastí je bezesporu eGovernment. Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.1, Česká republika od devadesátých let následovala evropská stanoviska v této oblasti a snažila se přizpůsobit unijní legislativě již od roku 1996, kdy podala žádost o vstup do EU.

Evropská unie se zabývá mimo jiné sledováním a podporou informačních technologií. V letech 2005-2009 fungovala při EU organizace IDABC (Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Businesses and Citizens). Ta v rámci svého programu eGovernment Observatory sledovala a hodnotila vývoj služeb, které jednotlivé členské země nabízejí v rámci eGovernmentu.⁶⁰ Kromě 27 tehdy členských států sledovala navíc i Chorvatsko, Turecko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko.⁶¹ O každé z uvedených zemí lze na stránkách IDABC nalézt podrobné informace rozdělené do několika skupin- profil země, historie eGovernmentu, strategie eGovernmentu, legislativní rámec, orgány podílející se na eGovernmentu, infrastruktura a služby poskytované občanům a obchodním společnostem. Informace z posledního tematického celku (služby poskytované občanům a obchodním společnostem) sloužily k sestavení kvalitativního srovnání mezi jednotlivými zeměmi. Jednotlivé činnosti a úkony byly zařazeny do stupňů podle dostupnosti a možnosti online komunikace. Popis stupňů je uveden v následující tabulce:

⁶⁰ Ne všechny informace ze stránky <http://ec.europa.eu/idabc/> jsou stále přístupné, proto je většina čerpána z publikace BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

⁶¹ Pozn: Chorvatsko je od 1. 7. 2013 již členským státem EU.

Tabulka 5.1 Ohodnocení jednotlivých stupňů elektronické interakce mezi veřejnou správou a občany

Stupeň	Název stupně	Popis
0	<i>Nedostupné informace</i>	Uživatelé nemají možnost nalézt o veřejné službě online informace
1	<i>Informace</i>	Uživatelé mají k dispozici online informace o veřejné službě
2	<i>Interakce</i>	Uživatelé mohou online stáhnout příslušné formuláře
3	<i>Oboustranná interakce</i>	Úřad provede zpracování online podaných formulářů včetně ověření identity
4	<i>Úplné vyřízení</i>	Případ může být zcela zpracován elektronicky včetně provádění plateb a rozhodnutí

Zdroj: BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

Služby, které se dají, popřípadě nedají vyřídit online, byly rozděleny do dvou skupin, a to na služby určené občanům a služby určené firmám.

Ze služeb *pro občany* bylo sledováno celkem 12 oblastí, a to daňové přiznání, hledání práce prostřednictvím úřadu práce, služby sociálního zabezpečení, osobní dokumenty (cestovní doklady, řidičské průkazy), registrace automobilů, žádosti o stavební povolení, oznámení na policii, veřejné knihovny, osobní certifikáty (rodné listy), přihlašování na vysoké školy, změna bydliště a zdravotnické služby.

Služby *pro firmy* byly monitorovány tyto: sociální pojištění za zaměstnance, daňové přiznání, daň z přidané hodnoty, založení nové společnosti, zasílání údajů statistickému úřadu, celní deklarace, environmentální povolení a veřejné zakázky.

V Příloze 2 je tabulka se srovnáním vývoje eGovernmentu jednotlivých zemí dle rozsahu služeb, které jsou veřejnosti nabízeny. V tabulce jsou uvedeny jednotlivé služby s ohodnocením stupně, kterého daná země dosahuje. Nutno zdůraznit, že ne u všech služeb je možné či žádoucí dosáhnout nejvyššího stupně (tedy vyřídit záležitost kompletně celou online), proto je u každé služby definován maximální stupeň, kterého lze u ní dosáhnout. Zkratka NA (not applicable) vyjadřuje službu, která není v dané zemi relevantní, proto ji není možno vyřizovat ani online (např. ve Švédsku se neplatí zdravotní pojištění, to jde přímo z daní, proto není možné řešit zdravotní pojištění online).

Je zapotřebí přihlížet k faktu, že uvedená studie vznikala v roce 2009 a v současné době již může být stav jiný.

Program IDABC nahradil po jeho skončení nový program ISA (Interoperability Solutions for European Public Administrations), který je naplánován na období od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2015. V současné době je jednou z jeho náplní problematika elektronického zadávání veřejných zakázek a také mezinárodní platnost elektronického podpisu.⁶² Po skončení programu bude vydána aktualizovaná tabulka s hodnotícím stavem stupně eGovernmentu v zemích EU.

5.2 Podoba datových schránek v okolních zemích

Na úvod této podkapitoly bych chtěla zmínit, že datové schránky v takové podobě, jaké jsou v České republice, neexistují nikde. Při vzniku legislativy se čeští odborníci a zákonodárci inspirovali modely z několika zemí, ale v takové podobě, v jaké nakonec DS fungují, si drží světový prim.

Německý De-Mail

V květnu roku 2011 nabyl v Německu účinnosti zákon, který zavádí právně závaznou alternativu elektronické pošty nazývanou De-Mail. V mnoha ohledech jde o podobu našich datových schránek, která má zajišťovat spolehlivý, důvěrný a průkazný přenos, jednoznačně identifikovat odesilatele i příjemce, a má také potvrzovat doručení i vyzvednutí (přečtení).

Při podrobnějším prostudování problematiky lze nalézt mnoho rozdílů, kterým se německý De-Mail od našich datových schránek odlišuje.

Zatímco u nás vznikaly datové schránky hlavně za účelem jednoduššího doručování (tedy ve směru od orgánů veřejné moci k občanům, podnikatelům, atd.), v Německu bylo stěžejní vytvoření platformy, která by občanům umožňovala využívat elektronickou obdobu listovní služby s garancí způsobu fungování a právní závazností. Zatímco u nás zřizuje datové schránky stát (Ministerstvo vnitra s pověřením České pošty), v Německu vytvořil stát pouze legislativní rámec a stanovil podmínky, za jakých musí De-Mail fungovat. Samotný provoz nechává na soukromých subjektech, které si mezi sebou mohou konkurovat ať už službami, tak také cenou.

⁶²EUROPEAN COMMISSION. *European eGovernment Action Plan 2011-2015*. [online]. European Commission [2.2.2014]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/european-egovernment-action-plan-2011-2015>

Stejně jako naše datové schránky, i německý De-Mail doručuje zprávy s řádnými právními důsledky včetně fikce doručení. Dle německé legislativy dochází k fikci doručení dokonce již po 3 dnech od odeslání zprávy.⁶³ Zásadní odlišností od našich datových schránek je skutečnost, že používání De-Mailu je zcela dobrovolné. Velmi přísná lhůta pro fikci doručení platí jen pro ty, kteří dobrovolně nahlásí, že veškeré dokumenty chtějí dostávat prostřednictvím De-Mailu. Nutno podotknout, že úřady mezi sebou používají jinou formu elektronické komunikace.

Německá legislativa povoluje využití identifikace pomocí De-Mailu pro jiné potřeby prokazování identity. Jinak řečeno, když už uživatel jednou prokázal svou identitu tím, že požádal o přístup ke svému De-Mailu, pomocí doplňkové služby De-Ident už nemusí prokazovat identitu v jiných případech. Stačí, že má zřízenou službu De-Mail.⁶⁴

Datové schránky na Slovensku

Na počátku 21. století byla myšlenka informatizace a elektronizace veřejné správy již živá, avšak s ohledem na technologickou náročnost ji v té době nebylo možno realizovat. Potřebu elektronizace veřejné správy na Slovensku projevíli občané již v průzkumu z roku 2001, který provedla společnost Siemens Business Services ve spolupráci se společností Taylor Nelson Sofres. Z daného výzkumu vyplynulo, že více než třetina obyvatel by uvítala možnosti elektronického vyplnění formulářů s možností elektronického podání. S ohledem na danou dobu, více než dvě třetiny respondentů by uvítalo podporu k přístupu na internet ze strany státu.⁶⁵ Zákon o informačních systémech veřejné správy byl na Slovensku přijat v roce 2006.⁶⁶

Dne 1. listopadu 2013 nabyl účinnosti zákon č. 305/2013 Z.z. „o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov“. Jedná se v podstatě o podobu našeho zákona č.300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších

⁶³ Pozn: Dle české legislativy je zpráva považována za fiktivně doručenou 10 dní od odeslání zprávy, pokud se uživatel v této lhůtě do datové schránky nepřihlásí.

⁶⁴ PETERKA, Jiří. *De-Mail: rozumnější než datové schránky?* [online]. eArchiv Jiřího Peterky [30.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b11/b0509001.php3>.

⁶⁵ VOKOROKOSOVÁ, Renáta. Verejná správa v digitálnej ekonomike. In: *Modernizácia verejnej správy, zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košicih, 2002, s. 241-244. ISBN 80-7097-479-6.

⁶⁶ EGOV.SK. *Platná legislatíva súvisiaca s eGovernmentom*. [online]. eGov [24.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.egov.sk/sk/content/egovgovernment-legislativa>

předpisů. Stejně jako náš zákon i slovenská legislativa řeší konverzi dokumentů, ale také spoustu jiných problematik, které u nás nejsou řešeny buďto vůbec, nebo pomocí jiných samostatných zákonů (např. základní registry, portál veřejné správy nebo možnost plateb správních poplatků elektronicky). Na základě tohoto zákona se do legislativy implementuje problematika datových (na Slovensku *elektronických*) schránek.

Základní odlišností od české podoby datových schránek je jejich zřízení. Na Slovensku byly elektronické schránky zřízeny v lednu 2014 ze zákona všem, včetně fyzických osob starších 18 let. Zřízení elektronické schránky ale ještě nemá pro subjekty žádné dopady. Samotná schránka je funkční až po její aktivaci, o které rozhoduje každá FO (i podnikající) dobrovolně na základě žádosti. Pro právnické osoby a OVM je aktivace elektronických schránek povinná. Zcela odlišné jsou ale lhůty, kdy k aktivaci musí dojít. Elektronická schránka právnické osoby je automaticky aktivována (pokud tak PO neučiní samostatně) až po 18 měsících od počátku účinnosti zákona.⁶⁷ U orgánů veřejné moci je přechod na elektronizace dokonce ještě pomalejší. Jejich elektronická schránka je automaticky aktivována až po 3 letech.⁶⁸ Na základě těchto dlouhých lhůt je těžké odhadnout, kdy budou elektronické schránky v praxi plně fungovat.

S velkou pravděpodobností hlavní důvod, proč jsou lhůty pro aktivaci schránek tak dlouhé, je naprosto odlišný způsob přihlašování se do nich. Zatímco u nás subjekt obdrží přihlašovací údaje ve formě jméno a heslo, popřípadě se může přihlašovat přes certifikát, na Slovensku je k přihlášení zapotřebí občanský průkaz s čipem, tzv. eID karta. Ten musí být navíc opatřen bezpečnostním osobním kódem (BOK kód) a každý uživatel musí vlastnit čtečku těchto karet a v počítači mít nainstalovaný potřebný software.⁶⁹ Nutno podotknout, že rozšířenost těchto elektronických občanských průkazů s čipem je zatím značně malá.

Rozdíl mezi českou a slovenskou právní úpravou datových (elektronických) schránek je také v identifikaci přihlašovaného subjektu. Zatímco u nás obdrží každý subjekt vlastní přihlašovací údaje pro každou datovou schránku, kterou má zřízenou (FO, podnikající FO apod.), na Slovensku se subjekt k jakékoliv elektronické

⁶⁷ Pozn: V praxi tedy až v půlce roku 2015.

⁶⁸ Pozn: Leden 2017.

⁶⁹ NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE SIEŤOVÉ A ELEKTRONICKÉ SLUŽBY. *Elektronická schránka - najčastejšie otázky a odpovede*. [online]. Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby [24.3.2014]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk/sk/faq/faq-eschranka/>

schránce přihlašuje pomocí jednoho svého identifikátoru bez ohledu na to, jestli se právě přihlašuje ke své osobní elektronické schránce nebo jako pověřená osoba do elektronické schránky právnické osoby, ve které je statutárním zástupcem.

Stejně jako německá forma datových schránek, i ta slovenská absolutně nepřipouští tzv. fikci podpisu⁷⁰. Každá zpráva, která ze schránky odejde, musí být opatřena zaručeným elektronickým podpisem.

Do značné míry příznivější je pro uživatele slovenských elektronických schránek také fakt, že zprávy nejsou po 90 dnech mazány, jak je tomu u našich datových schránek. Kapacita schránky může být na požádání a za úplatu navýšena. Běžnému uživateli, kterému přijde do schránky pár zpráv ročně, nastavená kapacita stačí a v jeho případě zůstávají zprávy ve schránce neomezeně dlouho. Dokonce, pokud je kapacita schránky naplněna a uživatel zprávy nepromaže, systém začne zprávy promazávat sám a to od nejstarších a pouze ty přečtené. Nemůže se tedy stát, že by se ze schránky smazala nepřečtená zpráva.

Na rozdíl od české legislativy, slovenská upravuje doručení orgánům veřejné moci (podání) nikoliv přihlášením oprávněné osoby, ale již dodáním do datové schránky.⁷¹

Dalším rozdílem je lhůta pro fikci doručení. Zatímco dle českého právního řádu je to 10 dní, na Slovensku určili lhůtu delší, 15ti denní.

V průběhu času se prostřednictvím českých datových schránek dalo rozesílat zprávy i mezi FO, popřípadě PO. Dá se u nás mluvit i o tzv. soukromoprávním režimu datových schránek, který je ovšem za úplatu. Slovenská legislativa zatím počítá pouze s veřejnoprávním využitím elektronických schránek.⁷²

Při srovnání české a slovenské legislativy dané problematiky by se dalo říct, že si je v lecčem podobná. Je potřeba zmínit, že slovenská úprava je podrobnější než ta česká a obsahuje více konkrétních ujednání (např. problematiku doručení při podání orgánům veřejné moci). Na druhou stranu podmínky, které jsou nastaveny pro nutnost přihlášení se do elektronických schránek, jsou pro mnohé běžné občany

⁷⁰ Pozn: Jedná se o situaci, kdy datová zpráva odejde bez elektronického podpisu, ale považuje se za podepsanou.

⁷¹ Jak již bylo zmíněno v kap. 4.2, i když česká legislativa tuto situaci neupravuje, za rozhodující se v případě podání (tedy zaslání zprávy směrem k OVM) považuje datum dodání zprávy do datové schránky OVM, nikoli okamžik přihlášení oprávněné osoby do schránky. Orgány takto jednájí na základě precedentsního rozhodnutí soudu a také stanoviska Ministerstva vnitra.

⁷² PETERKA, Jiří. *Datové schránky jsou už i na Slovensku – ale jiné, než v ČR*. [online]. eArchiv Jiřího Peterky [29.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b14/b0113001.php3>

zatím velmi vzdálené a tím pro ně elektronická schránka postrádá smysl. Teprve s odstupem času bude možné zhodnotit, jestli je slovenská úprava v praxi lepší než ta česká.

6 Zhodnocení fungování datových schránek od jejich zavedení až do současnosti a návrhy de lege ferenda

Datové schránky jsou v ostrém provozu součástí české veřejné správy již od konce roku 2009. Za tuto dobu se práce s nimi stala pro mnohé denní náplní. Stále ještě existuje velká skupina obyvatel, která se s datovými schránkami nesetkala vůbec. Otázkou zůstává, zda to byl původní záměr českých zákonodárců nebo se postupnými kroky blížíme k situaci, kdy datovou schránku bude muset mít zřízenou každý. Pokud ne povinně, tak i přesto by danému subjektu dobrovolné užívání přineslo spoustu výhod a úspory času.

V následující podkapitole představím několik zajímavých statistických údajů, které se váží k datovým schránkám.

6.1 Statistické údaje k datovým schránkám

Údaje České pošty a Ministerstva vnitra

K 30. 3. 2014 bylo v České republice zřízeno celkem 582 350 datových schránek. Od 1. 7. 2009 bylo ke stejnému datu odesláno 183 258 770 datových zpráv a průměrná úspěšnost doručení byla 97,4%. Ve srovnání s daty z podzimu 2009⁷³ a z prosince 2010, kdy Česká pošta spolu s Ministerstvem vnitra vydala společné tiskové prohlášení⁷⁴, se průměrná procentuální úspěšnost doručení skrze datové schránky stále zvyšuje.⁷⁵ S ohledem na vícero možností doručení listinných dokumentů (skrze držitele poštovní licence, soudní doručovatele, soudní exekutory, orgány Justiční stráže, obecního úřadu, policejního orgánu apod.) nelze konkrétně vyčíslit úspěšnost listinné podoby doručování. Z logiky věci je úspěšnost doručení datovou schránkou zcela jistě vyšší.

V tabulce 6.1 je uveden přehled základních listovních služeb poskytovaných Českou poštou v letech 2008-2012. S ohledem na spuštění datových schránek je zřejmý pokles přepravených doporučených zásilek.

⁷³ Pozn: Údaje jsou platné k 15. 11. 2009 viz kapitola 2.1 *Přechod na datové schránky v praxi*.

⁷⁴ Pozn: V tomto prohlášení uvádí, že k 20. 12. 2010 bylo zřízeno celkem 401 012 datových schránek a odesláno 29 584 762 datových zpráv. Zdroj: <http://www.datoveschranky.info/cz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/datove-schranky-nove-poskytuji-informace-o-svem-vytizeni-id35032/>

⁷⁵ Pozn: K 15.11.2009 byla 94,6% a k 20. 12. 2010 96,6%.

6.1 Základní listovní služby poskytované Českou poštou v letech 2008-2012 (v tisících ks.)

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Počet přepravených obyčejných zásilek</i>	526 858	511 254	515 494	472 366	406 599
<i>Počet přepravených doporučených zásilek</i>	114 232	110 001	101 641	84 036	88 418
Celkem	<i>641 090</i>	<i>621 255</i>	<i>617 135</i>	<i>556 402</i>	<i>495 017</i>

Zdroj: Česká pošta

Vzhledem k uvedeným statistikám mohou někteří namítat, že zpráva zasílaná skrze DS se považuje za doručenou už při přihlášení do datové schránky, nikoliv při jejím přečtení. V tomto případě je srovnání s klasickým doručováním listovní zásilkou na místě. Ta se také považuje za doručenou dodáním do schránky (vlastních rukou), nikdo už nezkontroluje, jestli adresát skutečně obálku otevřel, ba dokonce jestli si ji přečetl. Na zmíněné statistické údaje o úspěšnosti doručení nemá tento fakt žádný vliv.

Od poloviny února 2014 do konce března 2014 bylo denně zřízeno v průměru 221 nových datových schránek. Prudký nárůst odeslaných datových zpráv byl zaznamenán poslední březnový týden, kdy mají subjekty, které nevyužívají služeb daňového poradce, povinnost odevzdat daňové přiznání k dani z příjmu. I přesto, že zákon nenařizuje podat daňové přiznání přes datovou schránku, mnozí toho dozajista využili. V tomto týdnu bylo skrze datové schránky odesláno celkem 90 243 datových zpráv.⁷⁶

Český statistický úřad sleduje od roku prostřednictvím pravidelných ročních šetření o „ICT v domácnostech a mezi jednotlivci“ a „ICT v podnicích“ využívání internetu ve vztahu k veřejné správě. Získaná data informují o tom, do jaké míry jsou služby nabízené veřejnou správou prostřednictvím ICT (informačních technologií)

⁷⁶ Pozn: Pochopitelně ne všechny datové zprávy byly směřovány Finančním úřadům, do tohoto čísla jsou zahrnuty všechny datové zprávy, včetně těch, které si OVM posílají mezi sebou (a těch je vždy většina).

využívány ze strany občanů a firem. Cílem dvou výše zmíněných šetření je zjistit nejen to, zda je vůbec internet jako takový využíván, ale také jaké konkrétní činnosti týkající se veřejné správy jsou jeho prostřednictvím vykonávány. Šetření „ICT v domácnostech a mezi jednotlivci“ probíhá mezi 10 tisíci jednotlivci staršími 16 let a na využití ICT v podnicích odpovídá více než 8 tisíc ekonomických subjektů.

V současné době jsou k dispozici data z podnikové sféry za rok 2012. Údaje o jednotlivcích využívajících internet pro komunikaci s veřejnou správou pro své soukromé účely jsou zveřejněna za období červen 2012 až červen 2013.

Co se týče šetření „ICT v domácnostech a mezi jednotlivci“, ze zveřejněných dat vyplývá, že nejvíce používají internet v komunikaci s veřejnou správou vysokoškolsky vzdělaní lidé ve věkovém rozmezí 35 až 44 let. Z celkového průzkumu vyplývá, že 28,4% obyvatel využívá internet ke komunikaci s veřejnou správou. Nejvíce jej občané využívají k vyhledávání informací na webových stránkách úřadů a nejméně pak k online vyplňování formulářů. Dle mého názoru je toto číslo velice nízké a odráží neochotu či nedůvěru obyvatel využívat internetu ke komunikaci s veřejnou správou. Otázkou zůstává, co tuto neochotu zapříčiňuje, zda nedostatečná informovanost nebo složitost jednotlivých procesů. Celá tabulka s daty o jednotlivcích je v Příloze 1, tab. 2.

Mnohem rozsáhlejší šetření probíhalo mezi podniky. Údaje o jednotlivých firmách byly rozděleny dle odvětví, ve kterém podnik působí a dále dle velikosti podniku podle počtu zaměstnanců. Český statistický úřad použil pro rozdělení do jednotlivých odvětví dělení CZ NACE a velikostně podniky rozdělil dle počtu zaměstnanců do skupin 10-49 zaměstnanců, 50-249 zaměstnanců a více než 250 zaměstnanců.

Ze všech sledovaných oblastí vyplývá, že čím je podnik větší, tím více využívá internetu pro komunikaci s veřejnou správou.

V průměru 94,5 % podniků používá internet ve vztahu k veřejné správě. Toto číslo je ve srovnání s jednotlivci (28,4%) mnohem větší. Důvodem je především odlišný postoj legislativy k povinnosti činit určitá podání elektronicky pro běžné občany a podniky. Je potřeba také přihlížet k daleko větší administrativní náročnosti

a četnosti komunikace mezi podniky a veřejnou správou ve srovnání s běžnými občany.⁷⁷

Velice zajímavým údajem je počet podniků, které používají internet k úplnému elektronickému podání. Zde se výsledky výrazně liší v závislosti na velikosti podniku. Pouze 61,2% malých firem (s 10-49 zaměstnanci) využívá možnosti úplného elektronického podání. Naopak tuto možnost využívá celých 91,4% velkých podniků (nad 250 zaměstnanců).⁷⁸

Nejdůležitějším ukazatelem pro tuto diplomovou práci je počet podniků využívajících datovou schránku pro zasílání dokumentů organizacím veřejné správy. I když podání vůči OVM zatím není datovou schránkou povinné⁷⁹, využívá ho v průměru 64,5% podniků. Opět je největší poměr mezi velkými firmami (89,7%), 84% středních firem využívá datovou schránku k podání vůči OVM a takto činí i 59,2% malých firem (viz Příloha 1, tab. 9). Je samozřejmostí, že ne všechna podání jsou takto firmami činěna, ale pokud alespoň většina, je to pozitivní ukazatel pro rozvoj eGovernmentu v českém podnikatelském prostředí.

Zajímavé je srovnání využívání datových schránek s využíváním elektronického podpisu. V této oblasti je opět značný rozdíl mezi malými a velkými firmami, kdy pouhých 27,7% malých firem využívá pro interakci s veřejnou správou elektronický podpis, na rozdíl od 77,9% velkých firem (viz Příloha 1, tab. 10). Ze statistik vyplývá, že i když v průměru 64,5% společností využívá pro komunikaci s OVM datovou schránku, jen 35,4% jich využívá elektronický podpis.⁸⁰

Úplné tabulky se zjišťovanými údaji lze nalézt v Příloze 1.

Czech POINT

Pro úplnost je vhodné zmínit ještě několik statistických údajů, které vydalo Ministerstvo vnitra k Czech POINTu a datovým schránkám.

⁷⁷ Pozn: Podniky jsou při nejmenším povinny hlásit údaje o svých zaměstnancích několika institucím (ČSSZ, zdravotní pojišťovně apod.), musí komunikovat s finančním úřadem, atd. Běžný občan nemá tolik pravidelných povinností vzhledem k veřejné správě a úřady leckdy navštěvuje jen jednorázově při řešení určitého problému.

⁷⁸ Pozn: Je třeba zdůraznit, že do tohoto údaje se nepočítají pouze podání učiněna datovou schránkou, ale také běžným emailem nebo pomocí specializovaného portálu dané instituce (např. daňovou informační schránkou Finanční správy nebo portály jednotlivých zdravotních pojišťoven).

⁷⁹ Pozn: Povinné je zřízení datové schránky pro právnické osoby a tím mají OVM povinnost přednostně do ní doručovat. Právnické osoby ale nejsou povinny primárně využívat datovou schránku pro úkony vůči OVM. To se změnilo 1. 1. 2015, odkdy bude, dle novelizace daňového řádu, pro držitele DS povinné podávat přiznání datovou schránkou.

⁸⁰ Pozn: Dle některých právních řádů (Německo, Slovensko) by takový rozdíl vůbec nemohl existovat. U nás je toto možné díky tzv. fikci podpisu, viz kapitola 5.2.2, poznámka 67.

K 7. 4. 2014 bylo přes Czech POINT podáno celkem 94 290 žádostí o zřízení datové schránky. Vzhledem k tomu, že z celkových zhruba 600 000 schránek byla většina zřízena ze zákona, tedy automaticky, drtivá většina dobrovolných žádostí byla podána právě přes Czech POINT.

Zajímavým údajem je také počet provedených autorizovaných konverzí dokumentů na pracovištích Czech POINT. K 7. 4. 2014 bylo zkonvertováno celkem 744 785 dokumentů z elektronické do listinné podoby. Opačná konverze (z listinné do elektronické podoby) byla provedena pouze v 205 823 případech. Poměr těchto čísel vychází z faktu, že převažují subjekty, které chtějí uchovat a zajistit tak platnost dokumentu, který jim byl datovou schránkou poslán, nad subjekty, které dokument posílají.⁸¹

Na závěr této podkapitoly bych ráda shrnula, že přesto, že v posledních letech proběhlo několik zásadních kroků v rozvoji eGovernmentu v České republice, čísla o využívání internetu vůči OVM jsou, dle mého názoru, stále velice nízká. Spousta podnikatelů si stěžuje na byrokratickou zátěž ze strany úřadů, ale zdaleka ne každý si komunikaci s úřady ulehčuje pomocí internetu. Vystává zde otázka, zda je to jen nepružností manažerů českých podniků, nebo složitostí a nesrozumitelností elektronických portálů, které k interakci slouží.

6.2 Poznatky z praktického užívání datových schránek

Vzhledem k tomu, že datové schránky jsou v provozu již více než 4 roky, lze s odstupem času vysledovat několik menších či větších nedostatků v jejich používání. Na začátek je potřeba zmínit, že většina pracovníků veřejné správy nepracuje s datovou schránkou jako takovou, ale se spisovou službou, která je s datovou schránkou kompatibilní. To znamená, že pracovník se nepřihlašuje do datové schránky svými přihlašovacími údaji, ale přihlašuje se do spisové služby.

Výhody datových schránek v činnosti veřejné správy:

- větší úspěšnost doručení než u listinné formy,
- úspora času při rychlejší odeslání a dřívějším započetí běžení lhůt,

⁸¹ Czech POINT. *Aktuální statistiky Czech POINT* [online]. Ministerstvo vnitra [7.4.2014]. Dostupné z: <http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/488>

- komunikace s OVM a doručení, potvrzující doručení datové zprávy, jsou pro OVM zdarma,
- autorizovaná konverze dokumentů je pro OVM zdarma (na rozdíl od ostatních uživatelů DS, kteří musí za konverzi platit v současné době 30Kč za každou konvertovanou stránku),
- pro OVM je jistou výhodou možnost doručení fikcí,
- osoby činící úkon vůči OVM nemusí používat elektronický podpis (tzv. fikce podpisu),
- elektronický dokument odeslaný prostřednictvím datové schránky má právní hodnotu,
- pro zjednodušení práce s datovými schránkami je lze propojit s elektronickými aplikacemi a spisovými službami,
- při propojení se spisovou službou jsou datové zprávy uloženy na neomezeně dlouhou dobu (nejsou po 90 dnech vymazány, zůstávají archivovány ve spisové službě),
- rozšířenost DS (ze zákona ji mají všechny OVM a PO),
- spolehlivý systém.

Nevýhody datových schránek v činnosti veřejné správy:

- zdlouhavé vyhledávání, zda má FO nebo podnikající FO datovou schránku a s ní spojená nutnost přednostně do ní doručovat,
- vzhledem k možnosti zřízení více DS pro OVM bývá často složité rozhodování, do které schránky zprávu odeslat (to stejné platí při zřízení více schránek pro FO),
- i přes povinnost danou zákonem stále některé OVM datové schránky ignorují a preferují komunikace emailem (např. Ministerstvo dopravy),
- problém s uchováváním dokumentů ve vztahu k platnosti dokumentů zasílaných datovou schránkou,
- nutnost bezodkladného podání informací některých OVM (Ministerstvo spravedlnosti, soudy) o zápisu či výmazu některých subjektů (držitelů DS) ze sledovaných rejstříků,
- relativně časté a dlouhé odstávky systému z důvodu údržby.

Náklady na provoz datových schránek a cena jednotlivých zpráv

Jednou z důležitých (ne-li nejdůležitější) oblastí jsou bezpochyby náklady na provoz datových schránek a cena jednotlivých odeslaných zpráv. Kromě zjednodušení doručování od OVM směrem k adresátům byl hlavním důvodem spuštění DS úspora nákladů za posílání listinných dokumentů. Zda k tomu skutečně dochází, je složité určit. Subjekty za zřízení datové schránky nic neplatí. Pokud činí podání směrem k OVM, také je to pro ně zdarma. Veškeré tyto náklady jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Ještě před spuštěním datových schránek zveřejnilo Ministerstvo vnitra základní ceník jednotlivých datových zpráv (viz tabulka 6.2). Ceny se liší v závislosti na množství odeslaných zpráv, takže čím více zpráv se odešle, tím bude zpráva levnější. Byly nastaveny mezní kumulativní hodnoty počtu odeslaných zpráv, do kterých se počítají pouze zprávy odeslané OVM.⁸²

Tabulka 6.2 Cena datové zprávy

<i>Hranice transakcí (zpráv) kumulativně</i>	<i>Náklady služby</i>	
	<i>Cena s DPH</i>	<i>Cena bez DPH</i>
0-33 mil.	17,90 Kč	15,04 Kč
33-66 mil.	15,90 Kč	13,36 Kč
66-100 mil.	13,90 Kč	11,68 Kč
100-123 mil.	11,90 Kč	10,00 Kč
Nad 123 mil.	9,90 Kč	8,32 Kč

Zdroj: Argumentář IDSD vydaný k 27.3.2009, výše DPH byla v té době 19%.

Hranice 33 milionů odeslaných datových zpráv byla překonána 28. 1. 2011, ale na základě Dodatku č. 1 ke smlouvě o poskytování služeb provozovatele Informačního systému datových schránek, ve kterém je stanoveno, že cena se snižuje až následující čtvrtletí po čtvrtletí, ve kterém k dosažení hranice došlo, se cena za datovou zprávu snížila až od 1. 4. 2011. Jinými slovy ještě celé dva měsíce

⁸² Pozn: Zprávy, které si právnické nebo fyzické osoby posílají mezi sebou navzájem, se do těchto statistik nezahrnují. Ceník těchto služeb je také odlišný.

po odeslání 33 milionů zpráv zůstala cena zachována na původní hodnotě (17,90Kč). K dalšímu snížení ceny došlo 1. 4. 2012 (přestože hranice 66 milionů zpráv byla překonána již 5. 1. 2012). V kontrolní zprávě NKÚ, která bude předmětem zkoumání v dalších částech práce, byly náklady na toto opožděné snižování cen vyčísleny na více než 12 mil. Kč.

Od 1. 1. 2013 se za zprávu platilo 11,90Kč včetně DPH. Od roku 2013 se změnil systém financování. Stát již neplatí za jednotlivou zprávu, ale paušální roční částku 500 mil. Kč bez DPH.

Systém financování datových schránek byl předmětem zájmu Nejvyššího kontrolního úřadu. Ten se zajímal, zda byly prokázány slibované úspory zavedením DS.⁸³ Ve svém kontrolním závěru došel k několika zajímavým poznatkům. Kontrola byla prováděna v době od prosince 2012 do května 2013 pod číslem 12/36 a závěry z ní zveřejněny ve Věstníku NKÚ č.3/2013. Kontrolovanými subjekty bylo Ministerstvo vnitra a Česká pošta, s.p. v období let 2008-2012.

NKÚ ve zprávě kritizoval Ministerstvo vnitra především za to, že před spuštěním celého projektu DS nebylo schopné doložit analýzy potřeb budoucích uživatelů DS a nestanovilo pevný finanční rámec zavedení a provozu systému DS. V důvodové zprávě k zákonu č. 300/2008 Sb. uvedlo, že náklady na vybudování informačního systému DS, rozeslání přístupových údajů, vybavení konverzních míst odpovídající technikou a první rok provozu systému DS by měly být 1 400 mil. Kč. Ministerstvo vnitra ale nedoložilo, jakým způsobem uvedenou částku stanovilo.⁸⁴

NKÚ se vyjadřovalo také k výběru provozovatele DS. V tomto případě neshledalo v postupu Ministerstva vnitra žádné pochybnosti, protože dle zákona č.300/2008 Sb. může být provozovatelem DS pouze držitel poštovní licence. Tím byla v době realizace projektu pouze Česká pošta, a proto mohlo proběhnout tzv. *jednací řízení bez uveřejnění*. Na základě uvedeného výběrového řízení uzavřelo Ministerstvo vnitra dne 27. února 2009 s Českou poštou smlouvu o poskytování služeb provozovatele informačního systému datových schránek. Smlouva byla uzavřena na dobu určitou, a to do 30. června 2014. Usnesením vlády ze dne 14. listopadu 2012 bylo schváleno prodloužení této smlouvy do 31. prosince 2017 za

⁸³ Pozn: Ministerstvo vnitra před zavedením DS slibovalo roční úsporu ve výši 500 mil. Kč.

⁸⁴ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Informace z kontrolní akce NKÚ č. 12/36* [online]. NKÚ [4.4.2014]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/cz/media/datove-schranky-staly-za-ctyri-roky-2-9-miliardy-koron-id6643/>

předpokladu přechodu na paušální platbu za jeho provoz od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2017 ve výši 500 mil. Kč bez DPH.⁸⁵

Celkové náklady na provoz systému DS v letech 2009-2012 jsou uvedeny v následující tabulce:

6.3 Celkové náklady na provoz systému DS v letech 2009-2012

Rok	<i>Poplatek za zřízení přístupu</i>	<i>Odměna za provozování systému DS + odměna za transakce</i>	<i>Odměna celkem</i>	<i>Dodatky ke smlouvě č. 2 a č.4</i>	Celkové náklady
2009	52 925 576,60	153 005 053,18	205 930 629,78	-	205 930 629,78
2010	13 609 224,20	689 483 865,40	703 093 089,60	285 600 000,0	988 693 089,60
2011	13 482 818,00	762 669 940,80	776 152 758,80	149 931 345,60	926 084 104,40
2012	10 636 385,00	793 045 536,00	803 681 921,00	-	803 681 921,00
CELKEM	<i>90 654 003,80</i>	<i>2 398 204 395,38</i>	<i>2 488 858 399,18</i>	<i>435 531 345,60</i>	2 924 389 744,78

Zdroj: Česká pošta, *Informace z kontrolní akce NKÚ č. 12/36.*

Z tabulky 6.3 vyplývá, že za 4 roky fungování DS zaplatilo MV ze státního rozpočtu České pošty celkem 2,9 miliard Kč. V celkových nákladech na provoz datových schránek již ale není zahrnuta výpočetní technika, která musela být zavedením DS jednotlivými orgány pořízena, či obyčejné vytištění, které povaha většiny dokumentů zasílaných datovou zprávou vyžaduje.

Ve zprávě NKÚ, která je přílohou č. 3, v tabulce 2 nalezneme zajímavé porovnání nákladu na jednotlivou transakci v daném kalendářním roce s cenou datové zprávy dle ceníku. Zatímco cena zprávy dle ceníku byla na začátku spuštění DS 17,90 Kč s DPH, dle započítání veškerých nákladů, které MV zaplatilo, se

⁸⁵ VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2012 č. 833* [online]. VLÁDA ČR [4.4.2014]. Dostupné z: kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni.../0/.../833%20uv121114.0833.pdf

skutečná cena ve vztahu k množství provedených transakcí (zpráv), vyšplhala na 78,50Kč s DPH. V roce 2012 už byla tato cena jen 17,69Kč s DPH (dle ceníku 13,90Kč s DPH).

Ministerstvo vnitra vydalo na základě zveřejnění kontrolní zprávy NKÚ stručné tiskové prohlášení, ve kterém se vyjadřuje k informaci, že nedoložilo NKÚ dostatečné analýzy. Tehdejší náměstek ministra vnitra pro informační a komunikační technologie říká, že: „*v době vzniku projektu nebylo a ani nemohlo být tehdejšímu vedení ministerstva známo, jak se systém datových schránek osvědčí a rozšíří.*“ Přiznává, že MV začalo s ČP pozdě vyjednávat o snížení ceny za jednotlivé zprávy, ale vyjednaný 500 mil. roční paušál považuje za úspěch a v dalších letech očekává úsporu přibližně 250 mil. Kč.⁸⁶

Dle současného ročního paušálu 500 mil. Kč a odhadu 50 mil. odeslaných datových zpráv by náklad na jednu zprávu vycházel zhruba na 10Kč. Je to nejlevnější cena za celou dobu fungování DS. Otázkou ale zůstává, zda stále není velmi vysoká. Je pravdou, že v porovnání s aktuálním ceníkem České pošty, je úspora na jednom běžném doporučeném dopise do 50g 19 Kč. Datovou schránkou se ale neposílají pouze zprávy, které by v listinné podobě bylo potřeba posílat doporučeně. Subjekty využívají DS často k rozesílání dokumentů, které nemají natolik důležitou povahu, že by nemohly být odeslány obyčejným dopisem nebo klasickým emailem (dotazy na ministerstva apod.). S ohledem na všechny tyto skutečnosti nelze rozhodnout, zda zavedením DS dochází k roční úspoře, či nikoliv. Ve srovnání s původním a novým financováním datových schránek se předpokládá roční úspora v řádu 250 mil. Kč. Jedná se ovšem o meziroční úspory v rámci již fungujícího projektu DS. Zda by listinná podoba rozesílání dokumentů byla levnější či nikoliv, nelze z dostupných zdrojů zjistit. Samotné OVM zavedením DS ušetřily, protože náklady na zprávy, které odešlou skrz datovou schránku, již nejdou z jejich vlastního rozpočtu, ale jsou hrazeny přímo ze státního rozpočtu.

Z celkového pohledu nelze jasně určit, zda výdaje ze státního rozpočtu určené na provoz datových schránek jsou nižší než náklady vynaložené všemi OVM na doručování listinných dokumentů. Hypotézu „*Datové schránky jsou ekonomicky*

⁸⁶MINISTERSTVO VNITRA. *Datové schránky přinesly zrychlení a zlevnění komunikace.* [online]. MV [6.4.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/datove-schranky-prinesly-zrychleni-a-zlevneni-komunikace.aspx>

efektivní, protože se jejím používáním snížily náklady na doručování“ nelze ze zjištěných informací zcela potvrdit ani vyvrátit.

6.3 Návrhy de lege ferenda

Po určité době, kdy jsou datové schránky v ostrém provozu a orgány veřejné moci jsou povinny s nimi pracovat, lze dle mého názoru shledat několik oblastí, ve kterých lze dle úvah de lege ferenda zlepšit fungování DS.

Jedním z nich je povinné zřízení DS ze zákona i pro všechny OSVČ a zároveň s tím spojená povinnost, nikoli možnost, činit veškerá podání vůči OVM skrze datové schránky. S ohledem na míru vzrůstající počítačové gramotnosti a rozšířenost internetu by s sebou tento návrh neměl nést zásadní technologické překážky. Povinná DS pro OSVČ by zamezila možnosti vyhýbání se doručování písemností na základě hlášení fiktivních kontaktních adres apod.

Ministerstvo vnitra si při spuštění datových schránek kladlo mimo jiné za cíl zvýšit úspory na základě snížení potřeby uchovávání dokumentů v listinné podobě. Přesto všechno se přílohy většiny datových zpráv tisknou a zakládají do archivu v papírové podobě. Povinnost vést všechny spisy v digitální podobě by tento problém vyřešila a odstranila by tak duplicitní podobu dokumentů. S touto problematikou souvisí i pouhá 90 denní lhůta pro přístup k datové zprávě, po které je obsah datové zprávy smazán a zůstává pouze tzv. obálka. Dle mého názoru by datové schránky mohly plnit také funkci archivační (s ohledem na kapacitu schránky) a to ze zákona, nikoli jen za příplatek jako tzv. aditivní služba České pošty.

Další úvahou de lege ferenda pro komfortní a rozšířené užívání datových schránek by byla možnost plateb správních poplatků přímo při učinění elektronického podání na základě vygenerování platebního příkazu s potřebnými identifikátory platby. Tato možnost by bezpochyby urychlila celý proces. V současné době jsou online platby kartou pro mnohé běžným procesem, takže by se v rámci platebního styku nejednalo o nic nového. Pracovníkům OVM by odpadla práce se zpracováváním hotovosti a žádosti by mohli vyřizovat skrze datovou schránku rychleji.

Pokud by byly DS povinné i pro OSVČ a to nejen pro příjem zpráv (doručování), ale také pro podání, jak uvádím v prvním návrhu, počet datových zpráv by značně vzrostl a tím by mělo Ministerstvo vnitra vytvořeno prostor pro vyjednávání o nižší

ceně za provoz ISDS a tím by se mohla snížit cena za jednotlivou zprávu i několikrát (ze stávajících cca 10 Kč na jednotky haléřů).

7 Závěr

Problematika datových schránek přinesla do českého právního řádu spoustu změn, se kterými se musely subjekty, které datovou schránku používají, vyrovnat a sžít. Toto téma jsem si pro svou práci vybrala mimo jiné proto, že s velkou pravděpodobností budou datové schránky čím dál tím více zasahovat do životů a práce většiny obyvatel a možná se časem stanou jediným možným elektronickým komunikačním kanálem ve vztahu k orgánům veřejné moci.

S ohledem na časový odstup lze konstatovat, že za více než čtyřleté fungování datových schránek nebyl shledán větší technologický problém s jeho fungováním. Většina pracovníků veřejné správy si postupem času navykla na jeho používání a i přes počáteční rozpaky jsou dnes denní součástí jejich práce. Datové schránky s sebou přinášejí pro veřejnou správu řadu výhod, ale s ohledem do budoucna lze komfort užívání pro všechny subjekty ještě zvýšit a tím i snížit administrativní náročnost. Ať už například možnosti platit správní poplatky online ihned při učinění podání nebo nutností uchovávat veškeré dokumenty v digitální podobě.

Skrze datové schránky projde denně přibližně 200 000 zpráv a 97,4% z nich je úspěšně doručeno přihlášením uživatele do datové schránky. Jedním z hlavních důvodů zavedení datových schránek bylo snížení možnosti vyhýbání se doručení na základě záměrného uvádění fiktivních adres v rámci řízení nebo častého měnění sídel právnických osob. Na základě těchto a jiných poznatků lze konstatovat, že úspěšnost doručení zprávy je skrze datovou schránku vyšší než u listinné podoby doručování. Hypotézu *“Spuštěním datových schránek se snížila možnost vyhýbání se doručení písemností od orgánů veřejné správy.”*, lze na základě zjištěných skutečností potvrdit.

Velmi diskutovaný problém, který s sebou datové schránky nesou od počátku zavedení, je jejich cena. I když se systém financování od počátku změnil a nyní stát platí za datové schránky paušálně (500 mil. Kč / rok) a nikoliv za jednotlivou zprávu, nelze s určitostí potvrdit, zda tento způsob přináší úspory. Zcela jistě přináší datové schránky úsporu jednotlivým orgánům veřejné moci, protože náklady na doručování jednotlivých dokumentů nejdou z jejich rozpočtu, ale jsou hrazeny přímo z rozpočtu

státního. Celkovou úsporu zavedením datových schránek nelze přímo prokázat. Hypotézu *“Datové schránky jsou ekonomicky efektivní, protože se jejím používáním snížily náklady na doručování.”*, nebylo možno na základě dostupných informací potvrdit ani vyvrátit. I když se cena za odeslanou zprávu snížila z původních 17,90 Kč na současných cca 10Kč (vzhledem k paušální platbě se jedná pouze o odhad na základě množství odeslaných zpráv v posledním roce před zavedením paušálu), i tak je cena stále dosti vysoká.

Česká republika se stala zavedením datových schránek v takové podobě, jak je máme, průlomovou. S ohledem na stále se rozrůstající používání informačních technologií je to dle mého názoru krok správným směrem a i přes některé nedořešené otázky jsou datové schránky velkým pomocníkem veřejné správy a službou pro občany a podnikatelské subjekty.

Použité zdroje

Knižní zdroje:

BUDIŠ, Petr. *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi*. Olomouc: ANAG, 2008. 157 s. ISBN 978-80-7263-465-1.

BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Praha: ANAG, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7263-617-4.

DUBSKÝ, Zbyněk. *Veřejná správa v EU. Dobrá správa a e-governance*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007. 55 s. ISBN 978-80-7044-908-0.

MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 978-80-7201-614-3.

PRŮCHA, Petr. *Základy správního práva a veřejné správy*. 2. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 255 s. ISBN 80-210-0886-5.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8.

SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem*. 1. vyd. Praha: ABF, a.s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-86284-78-1.

SVOBODA, K., M. SUK a P. ZEMAN. *Doručování v soudním řízení*. Praha : Linde Praha, 2009. 267 s. ISBN 978-80-777-5.

ŠTĚDRŮ, Bohumír. *Úvod do eGovernmentu Právní a technický průvodce*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-25-3.

Internetové zdroje:

Czech POINT. *Aktuální statistiky Czech POINT* [online]. Ministerstvo vnitra [7.4.2014]. Dostupné z: <http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/488>

Czech POINT. *Datové schránky* [online]. Ministerstvo vnitra [7.2.2014]. Dostupné z: <http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/389>

ČESKÁ POŠTA. *Datové schránky nově poskytují informace o svém vytížení*. [online]. ČP [24.3.2014]. Dostupné z: <http://www.datoveschranky.info/cz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/datove-schranky-nove-poskytuji-informace-o-svem-vytizeni-id35032/>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *e-Podání*. [online]. ČSSZ [14.3.2014]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/e-podani/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Telekomunikace a internetová infrastruktura*. [online]. ČZSO [5.2.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/telekomunikacni_a_internetova_infrastruktura

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Informace o elektronickém podání*. [online]. ČSSZ [14.3.2014]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Zapisy-do-KN/Informace-o-elektronickem-podani.aspx>

EGOV.SK. *Platná legislatíva súvisiaca s eGovernmentom*. [online]. eGov [24.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.egov.sk/sk/content/egovernment-legislativa>

EUROPEAN COMMISSION. *European eGovernment Action Plan 2011-2015*. [online]. European Commission [2.2.2014]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/european-egovernment-action-plan-2011-2015>

EVROPSKÁ KOMISE. *ISA programme: collaboration beyond e-borders and sectors*. [online]. Evropská komise [31.3.2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/isa/index_en.htm

FINANČNÍ SPRÁVA. *Komunikace s orgány finanční správy datovou schránkou*. [online]. Finanční správa [14.3.2014]. Dostupné z:

<http://www.financnisprava.cz/cs/dane-elektronicky/datove-schranky/komunikace-s-uzemnimi-financnimi-organy-4094>

MINISTERSTVO VNITRA. *Czech POINT- kontaktní místa veřejné správy*. [online]. MV ČR [28.2.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/egon-symbol-egovernmentu-czech-point-kontaktmi-mista-verejne-spravy.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Datové schránky dva týdny v provozu*. [online]. MV ČR [28.2.2014]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prezentace-ds-18-11-pdf.aspx

MINISTERSTVO VNITRA. *Datové schránky přinesly zrychlení a zlevnění komunikace*. [online]. MV [6.4.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/datove-schranky-prinesly-zrychleni-a-zlevneni-komunikace.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Egon jako symbol eGovernmentu – moderního, přátelského a efektivního úřadu*. [online]. Ministerstvo vnitra [2.2.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/egon-93.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Zákon o eGovernmentu*. [online]. MV ČR [9.3.2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ega-cili-zakon-o-egovernmentu.aspx>

MLYNÁŘ, Vladimír. *e-Česko 2006, Státní informační a komunikační politika*. [online]. Ministerstvo informatiky ČR. [9.2.2014]. Dostupné z: <http://si.vse.cz/archive/presentations/2004/e-cesko-2006-statni-informacni-a-komunikacni-politika.pdf>

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE SIEŤOVÉ A ELEKTRONICKÉ SLUŽBY. *Elektronická schránka - najčastejšie otázky a odpovede*. [online]. Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby [24.3.2014]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk/sk/faq/faq-eschranka/>

NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Informace z kontrolní akce NKÚ č. 12/36* [online]. NKÚ [4.4.2014]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/cz/media/datove-schranky-staly-za-ctyri-roky-2-9-miliardy-korun-id6643/>

PETERKA, Jiří. *Datové schránky jsou už i na Slovensku – ale jiné, než v ČR*. [online]. eArchiv Jiřího Peterky [29.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b14/b0113001.php3>

PETERKA, Jiří. *Datové schránky: kde ještě po roce zeje díra*. [online]. eArchiv Jiřího Peterky [28.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b10/b0823001.php3>

PETERKA, Jiří. *De-Mail: rozumnější než datové schránky?* [online]. eArchiv Jiřího Peterky [30.3.2014]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/b11/b0509001.php3>.

PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Seznam datových schránek*. [online]. MV ČR [7.3.2014]. Dostupné z: <http://seznam.gov.cz/ovm/municipalityDetail.do?path=Ostrava&listType=urbanNeighborhoods>

VLÁDA ČR. *Státní informační politika- cesta k informační společnosti*. [online]. Vláda ČR [2.3.2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---dokument-2089/>

VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky č. 833 ze dne 14. listopadu 2012* [online]. Vláda ČR [4.4.2014]. Dostupné z: kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni.../0/.../833%20uv121114.0833.pdf

Odborné články

KORBEL, František a Dana PRUDÍKOVÁ. Změny v systému doručování po 1. červenci 2009. *Právní rozhledy*, XVII., 2009, č. 17, mimořádná příloha, s. 1-12. ISSN 1210-6410.

MATES, Pavel. E-government v české veřejné správě. In: *Sborník z 9. mezinárodní konference Veřejná ekonomika a správa 2011*. Ostrava: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2011, s. 23. ISBN: 978-80-248-2465-9.

POKORNÝ, Marek. Na soudech první den kolabovaly počítače. A může se to opakovat. *Hospodářské noviny*. 2009, č. 212, s. 3. ISSN 0862-9587.

SMEJKAL, Vladimír. Jednotný zákon o podávání a doručování? *Právní rádce*. 2007, č. 10, s.4-9. ISSN 1210-4817.

VOKOROKOSOVÁ, Renáta. Verejná správa v digitálnej ekonomike. In: *Modernizácia verejnej správy, zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košicih, 2002, s. 241-244. ISBN 80-7097-479-6.

Ostatní:

SYMINT, a.s. proti Krajskému úřadu Zlínského kraje, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2010, 9 Afs 28/2010. Dostupné také z: http://www.nssoud.cz/main0col.aspx?cls=JudikaturaSimpleSearch&SimpleSearch=1&rjz_id=11&rok=2010&senat=9&cislo=28&pagesource=0

Zákon č. 280 z 22. července 2009 daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 87. Dostupný také z: www.mvcr.cz/soubor/sb087-09-pdf.aspx

Zákon č. 300 ze 17. července 2008 o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2008, částka 98, s. 4491-4500. Dostupný také z: www.mvcr.cz/soubor/sb098-08-pdf.aspx

Zákon č. 500 z 24. června 2004 správní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 174. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58370&nr=500~2F2004&rpp=15#local-content>

Zákon č. 634 z 21. listopadu 2004 o správních poplatcích. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 215. Dostupný také z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-26-listopadu-2004-o-spravnich-poplatcich-14303.html>

Zákon č. 7 ze dne 11. prosinec 2008, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 3, s. 66-97. Dostupný také z: www.mvcr.cz/soubor/sb003-09-pdf.aspx

Zákon č. 227 ze dne 29. června 2000, o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 68. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=49532&recShow=1&nr=227~2F2000&rpp=15#parCnt>

Zákon č. 305 ze dne 4. září 2013, o o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů Slovenské republiky. 2013, částka 71. Dostupný také z: <http://www.epravo.sk/top/zakony/zbierka-zakonov/zakon-o-elektronickej-podobe-vykonu-psobnosti-organov-verejnej-moci-a-o-zmene-a-doplneni-niektorych-zakonov-zakon-o-e-governmente-307.html>

Seznam zkratek

ČP	Česká pošta
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DIS	Daňová informační schránka
DPH	Daň z přidané hodnoty
DŘ	Daňový řád
DS	Datová schránka
ECDL	European Computer Driving Licence
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
ICT	Informační a komunikační technologie
ID	Identifikace
IDABC	Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Businesses and Citizens
ISA	Interoperability Solutions for European Public Administrations
ISDS	Informační systém datových schránek
ISVS	Informační systém veřejné správy
KČ	Česká koruna
MSSZ	Městská správa sociálního zabezpečení
MV	Ministerstvo vnitra
NA	Not applicable
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OSŘ	Občanský soudní řád
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná

OVM	Orgán veřejné moci
PO	Právnícká osoba
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
ROB	Registr obyvatel
ROS	Registr osob
S.P.	Státní podnik
SŘ	Správní řád

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25.4.2014

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha 1 – vybrané statistiky

Příloha 2 – tabulka srovnání eGovernmentu v zemích EU

Příloha 3 – zpráva NKÚ o využití peněžních prostředků na pořízení a provoz datových schránek